

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Michaela Kuldová

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Vliv Internetu jako média a způsobu komunikace na mezilidské
vztahy studentů Univerzity Pardubice

Michaela Kuldová

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela KULDOVÁ**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Vliv internetu jako média a způsobu komunikace na
mezilidské vztahy studentů Univerzity Pardubice**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod Teoretická část: definice internetu, internet jako druh sdělovacího prostředku, internet a komunikace Praktická část: empirický výzkum Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Hvízdala, K.: Moc a nemoc médií Jirák, J.; Köpplová, B.: Média a společnost Vybíral, Z.: Psychologie komunikace McLuhan, H. M.: Člověk, média a elektronická kultura Vybíral, Z.: Psychologie lidské komunikace Huitema, Ch.: A Bůh stvořil internet... Šmahel, D.: Psychologie a internet

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jana Křišťálová

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 1. 3. 2010

Michaela Kuldová

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych ráda poděkovala PhDr. Janě Křišťálové, vedoucí mé bakalářské práce, za vstřícný přístup, odborné vedení a poskytnutí cenných rad při jejím zpracovávání. Dále mé poděkování patří respondentům za jejich ochotnou spolupráci na mém výzkumném projektu a všem ostatním, kteří mi poskytli další užitečné informace.

ABSTRAKT

Tato práce je zaměřena především na Internet v souvislosti s jeho působením na studenty Univerzity Pardubice. Ústředními tématy první, teoretické části, jsou Internet, klasifikace médií a jejich působení v oblasti komunikace, dále vymezení elektronické i běžné komunikace a některé faktory, které mohou ovlivnit lidskou psychiku v důsledku používání informačních technologií. Tato část se také v závěru zaměřuje na nejčastěji navštěvované sociální sítě na Internetu v České republice. Praktická část této práce je věnována výzkumnému projektu, který posuzuje vztah studentů Univerzity Pardubice k Internetu a obsahuje analýzu zjištěných poznatků. Z výsledků tohoto výzkumného projektu vyplynulo, že vztah těchto studentů k Internetu je převážně kladný.

Klíčová slova: internet, média, komunikace, elektronická komunikace, sociální sítě

ABSTRACT

This work is primarily focused on the Internet in context of its effects on students of the University of Pardubice. Central themes of the first, theoretical part, are the Internet, the classification of the media and their role in communication, the definition of electronic and common communication and some factors that can affect the human psyche as a result of the usage of information technology. Finally, this part also deals with the most visited social networks on the Internet in the Czech Republic. The practical section of this thesis is focused on the research project assessing the relationship between students of the University of Pardubice and the Internet. It also includes an analysis of the identified knowledge. The results of this research project showed that the relationship of these students to the Internet is mostly positive.

Keywords: internet, media, communication, electronic communication, social networks

Obsah

Úvod.....	10
1 Internet.....	11
1.1 Vznik Internetu.....	12
1.2 Růst Internetu.....	13
1.3 Internet a Česká republika.....	14
1.4 Vliv Internetu na studenty.....	15
2 Média.....	18
2.1 Vymezení pojmu média.....	19
2.2 Klasifikace médií.....	20
2.3 Média a komunikace.....	23
2.3.1 Základní modely mediální komunikace.....	24
3 Komunikace.....	25
3.1 Vymezení pojmu komunikace.....	27
3.2 Druhy lidské komunikace.....	28
3.3 Elektronická (Internetová) komunikace.....	30
4 Vliv informačních technologií na psychiku člověka.....	32
4.1 Vymezení pojmu psychika člověka.....	32
4.2 Stres.....	33
4.3 Internetová závislost.....	35
5 Sociální sítě na Internetu.....	37
5.1 Vymezení pojmu sociální síť.....	37
5.2 Druhy sociálních sítí.....	38
6 Výzkumný projekt.....	43
6.1 Hypotézy výzkumného projektu.....	44
6.2 Použitá metoda výzkumu.....	44

6.3 Vyhodnocení a interpretace výzkumu	45
Závěr	60
Seznam použitých zdrojů	61
Seznam použitých pojmů a zkratek	67
Přílohy	68

Úvod

Předmětem této bakalářské práce je téma *Vliv Internetu jako média a způsobu komunikace na mezilidské vztahy studentů Univerzity Pardubice*. Cílem práce je zjistit, do jaké míry Internet v různých ohledech ovlivňuje studentské vztahy na Univerzitě Pardubice a na kolik se promítá do jejich života. Toto téma jsem si pro svou práci vybrala z velice prostého důvodu – je stále více aktuální a týká se téměř každého z nás. Téma Internetu a médií mě navíc v posledních letech zajímá ve stále větší míře a ráda bych je dále studovala.

Internet pro někoho může představovat (a představuje) podstatnou a neodmyslitelnou součást života. Počítače výrazně zkrátily výrobu a předávání informací, vytvořily zcela nové virtuální prostředí pro lidskou komunikaci a všeobecně přinesly nové chápání pojmu informace.¹ Počítače a internet se v našich životech zdá se „zabydlely“ do takové míry, že bychom se jen těžko vyrovnali s jejich náhlou absencí. Vždyť v mnoha ohledech je počítač s Internetem výborným pomocníkem. Používáme ho ke komunikaci, ke studiu, k ekonomickým účelům a také nám slouží jako zprostředkovatel zábavy či při vyhledávání informací. Internet však není jen výborným pomocníkem, ale také všestranným médiem. Hlavní a zásadní rozdíl oproti ostatním médiím však spočívá v tom, že se jedná o svobodné médium. Ostatně to je také jeden z důvodů, proč k sobě Internet přitahuje tolik lidí a proč se den ode dne tento počet lidí stále zvyšuje. Internet se stal obrovským fenoménem přelomu druhého a třetího tisíciletí a jeho role bude v dějinách lidstva přinejmenším stejně významná jako např. vynález knihtisku či parního stroje. Významnou skutečností vzniku Internetu, kterou se liší od ostatních technologických vynálezů, však je, že neexistuje žádný jeho autor v podobě nějaké konkrétní osoby nebo skupiny osob.² Je samozřejmé, že technologické vynálezy změnily život, možnosti a zvyky člověka. Každý vynález tedy poskytl vždy nějakou změnu, nějaký posun v lidském bytí, což v sobě však může nést destrukci civilizace díky zavádění

¹ VÁGNER, Ivan. *Svět moderních her*. 1. vyd. Jinočany : H&H, 1995. (str. 39)

² SMEJKAL, Vladimír. *Internet*. 1. vyd. Praha : Grada publishing, 1999. (str. 7 - 13)

nového společenského řádu a vytlačování toho starého.³ Internet s sebou přináší i jakýsi nový druh kultury, která má samozřejmě svá daná pravidla, svůj vlastní jazyk, hodnoty a normy. Mimo určité přínosy má však Internet i skrytá nebezpečí a hrozby.

Teoretická část této práce je zaměřena na vznik, vývoj a historii Internetu, vztah Internetu v souvislosti s médii a typologii médií. V další části je věnována pozornost Internetu ve vztahu s komunikací a druhům lidské komunikace. V neposlední řadě je zmíněn vliv informačních technologií na psychiku člověka a jsou popsány nejčastěji používané virtuální sociální sítě v České republice.

V praktické části je stanoven výzkumný problém a výzkumné hypotézy. Rovněž jsou zde uvedeny použité metody výzkumu, silné a slabé stránky obou typů dotazníků, které jsem při výzkumném projektu použila a závěrem je tato část zaměřena na vyhodnocení a interpretaci celého výzkumu.

1 Internet

„Internet je volně organizovaná mezinárodní spolupráce propojených autonomních sítí, která umožňuje komunikaci připojených počítačů díky dobrovolnému přijetí a dodržování standardních protokolů a procedur (Internet Standards).“⁴ Je to komplexní decentralizovaný systém, který si obrazně řečeno žije svým vlastním životem. Můžeme si ho představit jako jakýsi organismus, který se neustále vyvíjí. Ačkoliv ho neřídí žádný jeho vynálezce, jsou to právě lidé, díky kterým tak dobře funguje. Můžeme zde hovořit o tzv. efektu sněhové koule (Snowball effect), což znamená, že velikost internetové sítě se stále zvětšuje, protože stoupá zájem o připojení k ní. Internet je, na rozdíl od rozhlasu a televize, mnohostranné médium. Internetová síť je unikátní právě z toho důvodu, že člověku poskytuje možnost být zároveň jak jejím uživatelem, tak i zdrojem informací. Nabídka služeb, která se na začátku existence Internetu objevila, umožnila

³ MCLUHAN, Herbert M. *Člověk, média a elektronická kultura*. 1. vyd. Brno : Jota, 2000

⁴ NONDEK, L., ŘENČOVÁ, L. *Internet a jeho komerční využití*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2000. (str. 10)

popularizovat síť a nabídnout jí novým skupinám uživatelů. Ze všeho nejvíce však internetovou síť proslavila služba zvaná *World Wide Web*.⁵ „Byla vyvinuta v průběhu roku 1992 a na síti se začala šířit v roce 1993. Doslovný překlad *world wide web* by znamenal „celosvětová pavoučí síť,“ což je narážka na snahu utkat vazby mezi servery celého světa. Výsledku se dnes říká prostě *web*.“⁶ Web je celosvětově rozšířený multimediální informační systém, díky kterému má člověk přístup k vyhledání informací po celém světě pomocí hypertextových odkazů. Internet je tedy zdroj informací obrovských rozměrů, svět zábavy a prostor pro diskuzi.⁷ Internet je také jakýmsi komunikačním médiem, díky kterému můžeme téměř neomezeně komunikovat s lidmi z různých koutů naší planety. Prostřednictvím Internetu jsme schopni oslovit nejen jednoho člověka, ale i skupinu lidí libovolných rozměrů.⁸ Elektronická komunikace prostřednictvím Internetu však neznamená pouze lákavý přenos zpráv a informací s kýmkoliv a kdekoliv, ale významně také mění povahu našeho života.⁹

1.1 Vznik Internetu

Existuje pověra, které se stále daří přežívat mezi lidmi, jenž hlásá, že Internet vznikl z vojenského výzkumu v USA a tedy původně sloužil pro válečné účely. Cílem bylo vytvořit „superodolnou“, ale hlavně zcela decentralizovanou síť, která by se nedala nijakým způsobem zničit a zároveň by díky ní armáda byla schopná dobýt svět. Tato legenda však zcela neodpovídá pravdě.¹⁰ Internet vznikl jako nečekaný výsledek projektu ARPANET, jehož cílem bylo vytvoření decentralizované elektronické komunikační sítě, která by v případě nukleárního útoku byla zcela

⁵ HUITEMA, Christian. *A Bůh stvořil internet...* 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1996.

⁶ HUITEMA, Christian. *A Bůh stvořil internet...* 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1996. (str. 41)

⁷ GRIGOLEIT, Uwe. *Internet : Kompletní průvodce*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997

⁸ VRABEC, Vladimír, ČEPEK, Aleš. *Internet :-)* CZ : *průvodce českého uživatele*. 1. vyd. Praha : Grada publishing, 1995. (str. 13)

⁹ GIDDENS, Anthony. *Unikající svět : jak globalizace mění náš život*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. (str. 23)

¹⁰ HUITEMA, Christian. *A Bůh stvořil internet...* 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1996. (str. 49)

neohrožena. Koncepti této sítě navrhl Paul Baran, pracovník Rand Corporation, v roce 1962.¹¹

1.2 Růst Internetu

„Během posledního desetiletí došlo ve světě k bouřlivému rozvoji počítačových a informačních sítí, k širokému využití počítačů v komunikaci. Počítačových sítí obepínajících svět je mnoho, ale jen jedna má nejvíce nej a bývá nazývána i jako *sít' sítí*. Je jí Internet. Naše civilizace vstupuje do éry informací.“¹² Internet existuje a funguje už více než čtvrt století. Během této doby se neustále vyvíjí a roste neuvěřitelným tempem, aniž by se zdálo, že se tento růst může vůbec někdy zpomalit či dokonce úplně zastavit.¹³

Internet, díky jeho decentralizaci, se vyvíjí velmi explozivně, tudíž je poměrně obtížné zjistit míru jeho působení a zároveň přesný počet uživatelů, kteří ho využívají. Avšak odhaduje se, že pro rok 1995 činil odhad 6,5 milionů uživatelů Internetu, v roce 1996 měl Internet necelých 40 milionů uživatelů, ke konci roku 1997 pak více než 100 milionů. Na počátku roku 1999 je odhad uživatelů již blízko číslu 160 milionů.¹⁴ Podle posledních měření se v současné době odhaduje 1,73 miliard uživatelů s přístupem k Internetu.¹⁵

¹¹ NONDEK, Lubomír, ŘENČOVÁ, Lenka. *Internet a jeho komerční využití*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. (str. 10)

¹² MRÁZEK, Lubor. *První kroky Internetem, aneb, Je to na WWW!* 1. vyd. České Budějovice : Kopp, 1995. (str. 9)

¹³ VRABEC, Vladimír, ČEPEK, Aleš. *Internet :-)* CZ : průvodce českého uživatele. 1. vyd. Praha : Grada publishing, 1995. (str. 14)

¹⁴ NONDEK, Lubomír, ŘENČOVÁ, Lenka. *Internet a jeho komerční využití*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. (str. 20)

¹⁵ *Internet Growth Statistics*. Internet World Stats [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>

1.3 Internet a Česká republika

Internet se obrovským tempem nerozvíjí pouze ve světě, ale i v České republice. Opravdový boom rozvoje však začal až s rokem 1996, kdy vzniklo České providerské sdružení NIX.cz (Neutral Internet Exchange).¹⁶

Počet uživatelů Internetu v Česku v roce 1999 se odhaduje na 270 tisíc, další odhady (Computer World, červen 1999) udávají 400 až 600 tisíc připojených uživatelů, přičemž většina z nich používá Internet nepravdělně.

Je tedy důležité jednoznačně vymezit definici českého uživatele Internetové sítě a zároveň je nutné, aby byla tato definice stejná a platila pro ostatní uživatele po celém světě.¹⁷ Koncem roku 2008 se celkový počet uživatelů Internetu v ČR přiblížil hranici pěti milionů. Průměrně přitom na internetu čeští uživatelé trávili o necelé čtyři a půl hodiny měsíčně více než v roce 2007.¹⁸

„Podle ITU připadalo v roce 2008 v České republice na 100 obyvatel 17,3 vysokorychlostních přípojek, čímž se řadíme spíše mezi země s podprůměrným rozšířením, a tudíž s méně rozvinutou dostupností vysokorychlostního Internetu.“¹⁹ Důvodem, proč uživatelé v České republice dávají přednost jinému připojení, než pomocí vysokorychlostních přípojek, je velká oblíbenost Wi-Fi přípojek, která i v roce 2008 nadále stoupala.²⁰

¹⁶ HAVEL, Roman. *Internet geograficky* [online]. [cit. 2010-01-02]. Dostupné na WWW: < <http://absolventi.gymcheb.cz/2006/havelro/IVT2/CR.htm>.>

¹⁷ NONDEK, Lubomír, ŘENČOVÁ, Lenka. *Internet a jeho komerční využití*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. (str. 25)

¹⁸ *Na internetu je téměř 5 milionů Čechů, častěji i z mobilu*. Actum, s.r.o. [online]. [cit. 2010-01-03]. Dostupné na WWW:

< <http://blog.actum.cz/na-internetu-je-temer-5-milionu-cechu-casteji-i-z-mobilu/>>

¹⁹ *Internet* [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <[www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/.../\\$FILE/Internet_analyza_2009.doc](http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/.../$FILE/Internet_analyza_2009.doc)>

²⁰ *Internet* [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <[www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/.../\\$FILE/Internet_analyza_2009.doc](http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/.../$FILE/Internet_analyza_2009.doc)>

1.4 Vliv Internetu na studenty

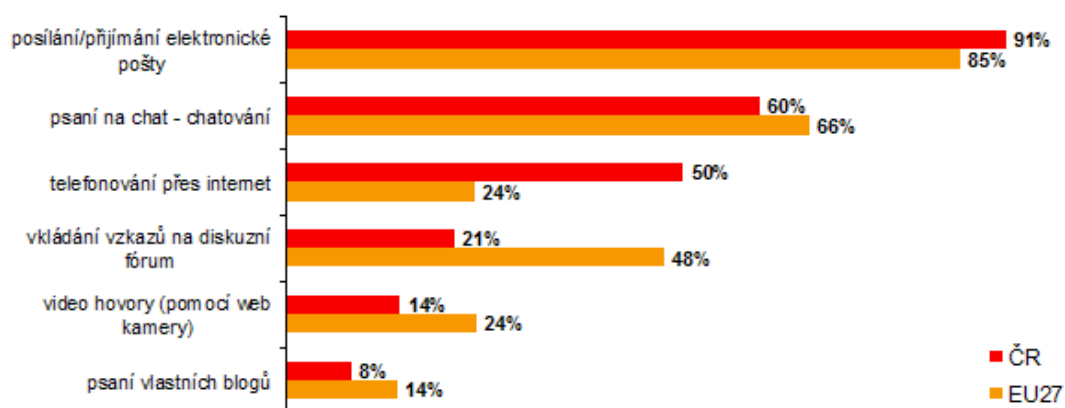
Dá se říci, že míra vlivu Internetu na život studentů vysokých škol není nezanedbatelná. Potřebují ho jak pro studijní účely, tak i pro své volnočasové aktivity. Mít přístup, pokud možno, ke kvalitnímu připojení k Internetu, se pro studenty stává jakousi nutností. Vždyť bez přístupu na Internet by student VŠ nebyl schopen si například opatřit některé studijní materiály, plnit své studijní povinnosti (např. odevzdávat práce přes studentský portál na Internetu) a konečně, by ani neměl možnost přihlásit se na zkoušku či zápočet, což se děje právě také prostřednictvím Internetu.²¹ Následující pasáž s grafy je věnována hlavním důvodům, proč je využívání Internetu pro studenty klíčové.

Internetové služby studenti využívají jako prostředek ke komunikaci, k vyhledávání informací, k využívání některých on-line služeb (jako např. internetové bankovníctví, vyhledávání služeb o cestování a ubytování apod.), ke studijním účelům, ale také samozřejmě k zábavě. Komunikace přes Internet není u studentů nic neobvyklého. Dochází k ní hlavně prostřednictvím elektronické pošty, komunikačních programů (např. ICQ, Skype, MSN), chatů, videochatů, telefonování přes Internet, pomocí diskusních fór, sociálních sítí apod.²²

²¹ *Internet* [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <[www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/.../\\$FILE/Internet_analyza_2009.doc](http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/.../$FILE/Internet_analyza_2009.doc)>

²² *Komunikace pomocí internetu*. Český statistický úřad [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_1_komunikace_pomoci_internetu>

Graf č. 1. Komunikace pomocí Internetu, 2 čtvrtletí 2008 (% studentů 16+)

Zdroj: Eurostat, 2008

(http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_1_komunikace_pomoci_internetu). [2010-01-29]

Dále je pro studenty Internet vhodným prostředkem k vyhledávání informací a k využívání některých internetových služeb. Podle níže uvedeného grafu je zřejmé, že čeští studenti vyhledávají na Internetu různé informace a využívají on-line služeb méně, než studenti ostatních zemí Evropské unie. Oproti tomu, prohlížení internetových časopisů a novin či čtení zpráv na Internetu je u studentů v ČR častější, než v případě studentů v ostatních evropských zemích.²³

²³ *Vyhledávání informací a využívání vybraných on-line služeb.* Český statistický úřad [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_3_vyhledavani_informaci_a_vyuzivani_vybranych_on_line_sluzeb>

Graf č. 2. Vyhledávání informací a využívání vybraných on-line služeb, 2 čtvrtletí 2008 (% studentů 16+)

Zdroj: Eurostat, 2008

(http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_3_vyhledavani_informaci_a_vyuzivani_vybranych_on_line_sluzeb). [2010-01-29]

Dalším důvodem k využívání Internetu u studentů je již zmiňovaná zábava. Nejčastějším druhem takové zábavy je pak stahování nebo přehrávání hudby, stahování nebo přehrávání videí a filmů, hraní her či členství v některých sociálních sítích, kde lze toto všechno spojit dohromady. Z níže uvedeného grafu je však patrné, že čeští studenti věnují zábavě na Internetu méně času, než studenti ostatních zemí EU.²⁴

²⁴ Zábava – využívání audio-vizuálních služeb. Český statistický úřad [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_4_zabava_vyuzivani_audio_visualnich_sluzeb>

Graf 3: Vybrané aktivity v oblasti zábavy prováděné studenty na Internetu, 2 čtvrtletí 2008(% studentů 16+)

Zdroj: Eurostat, 2008

(http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_3_vyhledavani_informaci_a_vyuzivani_vybranych_on_line_sluzeb). [2010-01-29]

2 Média

Podstatná moc médií se skrývá v podílení se na socializaci jedince, na formování jeho osobnosti a na utváření celkové dnešní společnosti a vztahů, které v ní probíhají. V dnešních moderních společnostech právě média představují nástroj k šíření sociálních hodnot a společenských norem.²⁵ Média svou všudypřítomností do života jedince vnášejí veřejný rozměr, který je možno sdílet s ostatními jedinci ve společnosti. Média mají rovněž velkou moc informovat nás o hodnotách, postojích a názorech na formování podoby veřejného života, soukromá a veřejná sféra však určují to, jakou podobu chování budou média mít. Díky této interakci tak nakonec média ovlivňují samy sebe.²⁶ „Média - zřejmě - dokážou utvářet a formovat to, co se

²⁵ BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. (str. 15)

²⁶ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ B. *Média a společnost*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003.

jedinec dovídá o světě, a mohou být hlavním zdrojem myšlenek a názorů, jež se k němu dostávají. Média dokážou ovlivnit jednání a uvažování lidí.²⁷ Abychom porozuměli médiím, není důležité orientovat se v tom, jak na nás ono médium působí, ale jak s ním nakládáme my. Nejdůležitějším východiskem k pochopení a správnému zacházení s jakýmkoli médiem je nicméně to, zda se v něm dokážeme orientovat a jakým způsobem.²⁸ Mluvíme-li však o médiích, nesmíme opomenout fakt, že i přes jejich velkou moc ovlivňovat dění ve společnosti, je třeba, aby byla nějakým způsobem regulovatelná a aby jejich fungování bylo založené zejména na důvěře k nim jako k institucím.²⁹

2.1 Vymezení pojmu *média*

S pojmem „*média*“ se v dnešní společnosti naprosto běžně setkáváme, tudíž nám toto pojmenování není cizí a k jeho užívání dochází s takovou samozřejmostí, že o jeho významu sotva někdo přemýšlí. Jeho vymezení však není tak lehce uchopitelné, jak by se mohlo zdát. Je tedy nezbytné tento pojem správně definovat.

Slovo *médium* pochází z latinského adjektiva *medium*, což znamená *nacházející se uprostřed, střední*. Užití pojmu se pojí „s myšlenkou zprostředkování, s myšlenkou soustředění, s myšlenkou nosiče duchovního výrazu, odpoutávajícího se od místa a času.“³⁰ Uživatelský význam pojmu v praxi se definuje jako souhrn pro všechny technologické prostředky, které slouží k dalšímu šíření mediálního sdělení. Toto lze podložit definicemi z různých encyklopedií současné doby, např. *Universum Všeobecná encyklopedie*, Praha 2001 uvádí význam slova *medium* jako střední, (přeneseně) prostředník, zprostředkující činitel, vše, co umožňuje komunikaci, vše, co slouží jako prostředek k přenosu a uchování sdělení v prostoru a v čase. Vědecké vymezení tohoto pojmu nahlíží mimo jiné na *média* jako na druh organizace či komplexního systému, který má moc ovlivňovat bytí ve společnosti a

²⁷ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. (str. 16)

²⁸ BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995.

²⁹ HVÍŽDALA, Karel. *Moc a nemoc médií : rozhovory, eseje a články*. 1. vyd. Praha: Máj : Dokořán, 2003.

³⁰ SCHELLMANN, Bernhard et al. *Média : Základní pojmy, návrhy, výroba*. 1. vyd. Praha : Europa-Sobotáles, 2004. (str. 10)

zároveň má své zastoupení v uspořádání společnosti.³¹ Encyklopedie B. Osvaldové, J. Halady a kol. (2007) uvádí dvě samostatná hesla – média a médium. Médium je definováno obecněji, pro oblast komunikace (jako nástroj k uchování a přenosu sdělení v prostoru a v čase) a specifičtěji, pro mediální oblast, jako „označení technických prostředků a sociálních systémů sloužících masové komunikaci (s příklady tisk, rozhlas, televize, kniha, film, video, zvukové a vizuální záznamy apod.)“³². Média se pak podle této publikace řadí do masové komunikace a jsou vymezena jako systém prostředků, „které multiplikují sdělení veřejného charakteru a rozšiřují je směrem k rozptýlenému, rozmanitému, individuálně neurčenému anonymnímu publiku.“³³

2.2 Klasifikace médií

„A. Rozehnal uvádí, že média lze jednak považovat za technický prostředek masové komunikace (noviny, kniha, televizní vysílání) a za sociální instituce, jež produkují a rozšiřují sdělení masové komunikace (rozhlas, televize, vydavatel). Média lze dělit podle velkého množství kritérií, přičemž s vývojem techniky a technologií se klasifikace médií může měnit.“³⁴

Klasifikace podle technických kritérií

PRIMÁRNÍ MÉDIA

Mezi takzvaná primární média spadají pohyby těla, držení těla, mimické výrazy obličeje, gestikulace, tón hlasu, hlasitost řeči. Zároveň se také jedná o projevy emocí či zvukové projevy jako např. mlasknutí, vzlykání, sykání apod.

³¹ SCHELLMANN, Bernhard, GAIDA, Peter, GLÄSSER, Martin et al. *Média : Základní pojmy, návrhy, výroba*. 1. vyd. Praha : Europa-Sobotáles, 2004. (str. 10-11)

³² KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008. (str. 8)

³³ KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008. (str. 8)

³⁴ *Práva a povinnosti novináře – 10. díl* [online]. [cit. 2010-01-16]. Dostupné na WWW: <<http://nadrevo.blogspot.com/2009/11/prava-povinnosti-novinare-10dil.html>>

SEKUNDÁRNÍ MÉDIA

Sekundární média se dělí na raná sekundární média a sekundární média na bázi obrazu, písma a liter. Příkladem raných sekundárních médií je megafon, kouřové a světelné signály, signální stožáry, vlajky apod. Za sekundární média na bázi obrazu, písma a liter považujeme např. tiskoviny, knihy, noviny, časopisy, fotografie apod.

TERCIÁLNÍ MÉDIA

Podobně jako sekundární média dělíme terciální média na raná a mladší. Raná terciální média jsou např. přenosy po telegrafních drátech, dálkový přenos, přenos pomocí Morseovy abecedy, telefon apod., zatímco za mladší terciální média se dají považovat např. gramofonové desky, rozhlas, televize, magnetofonový pásek, videokazeta, kompak disk apod. Nejdůležitějším terciálním médiem je však televize.³⁵

Kraus toto rozdělení doplňuje podle Volka – Jiráka – Köpplové (2006) o KVARTÁLNÍ MÉDIA, což jsou média síťová a digitální, která kladou důraz na interaktivitu účastníků, tedy možnost vstupovat do mezilidských vztahů s vysílajícím subjektem a aktivně se podílet na rozvíjení této interakce (např. chat, Skype, blog apod.).³⁶

Klasifikace podle úlohy v komunikačním procesu

Podle toho, jakým způsobem si lidé během komunikačního procesu vzájemně vyměňují svá sdělení, dělíme média na přenosová média (např. lidská řeč či z technického pohledu telefon) a média sloužící k ukládání a fixování dat (např. tiskoviny, obrazy, fotografie, zvukové, obrazové a multimediální CD, online systémy).

³⁵ SCHELLMANN, Bernhard, GAIDA, Peter, GLÄSSER, Martin et al. *Média : Základní pojmy, návrhy, výroba*. 1. vyd. Praha : Europa-Sobotáles, 2004. (str. 12)

³⁶ KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008. (str. 9)

Klasifikace podle stupně zveřejnění

Tato klasifikace se odvíjí od počtu osob, kterých se bude komunikační akt týkat. V tomto případě se rozlišují čtyři základní formy komunikace:

Interpersonální komunikace

Komunikace v malé skupině

Komunikace v organizaci

Masová komunikace.

Média v interpersonální komunikaci se týkají komunikace člověka s člověkem. Komunikace v malé skupině umožňuje interakci mezi více osobami (př. týmová spolupráce). Komunikace v organizaci závisí na velké kooperativní síti uvnitř podniků či organizací. Masová komunikace se zaměřuje na velké publikum, které je rozptýlené. Cílem masové komunikace je zveřejňování informací.³⁷

Klasifikace dle působení na emoce

HORKÁ MÉDIA

Tento typ médií má schopnost působit na naše emoce a zároveň dokáže zasáhnout více lidských smyslů. Příkladem horkých médií je např. televize, kino či rozhlas.

CHLADNÁ MÉDIA

Úkolem chladných médií je hlavně člověka informovat a tyto zprostředkované informace jsou také do větší míry uchovatelné. Příkladem jsou tiskoviny (časopisy, noviny) či poutače (billboardy).

³⁷ SCHELLMANN, Bernhard, GAIDA, Peter, GLÄSSER, Martin et al. *Média : Základní pojmy, návrhy, výroba*. 1. vyd. Praha : Europa-Sobotáles, 2004. (str. 13-14)

Klasifikace dle typu média

Tato klasifikace dělí média na elektronická a klasická média a vznikla na základě jejich vývoje, zejména médií elektronických. Elektronická média (televize, rozhlas, Internet) umožňují komunikační interaktivitu, zatímco klasická média (tisk, poutače, reklamy na určitých plochách) do takové míry komunikačně interaktivní nejsou.³⁸

2.3 Média a komunikace

Médium ve vztahu ke komunikaci neplní pouze roli jejího pomocníka a zprostředkovatele. Působení každého nového média utváří a zároveň i pozměňuje možnosti a podobu komunikace a stává se tak velmi důležitým zdrojem dynamiky společenských změn. Podle Habermase (2000) se charakter komunikace proměňuje zároveň s proměnou médií a s tím souvisí i změna struktury veřejnosti.³⁹

Aby zde mohl být popsán vztah médií a komunikace, je třeba nastínit vymezení samotného pojmu komunikace. Z etymologie slova komunikace vyplývá, že původní chápání tohoto pojmu bylo široké. V odborných slovnících se dnes sice komunikace definuje např. jako „proudění informací z jednoho bodu (ze zdroje) do druhého bodu (k příjemci), jako přenos nebo vytváření znalostí“ (Viz: The New Webster's International Encyclopedia, 1994), ale původní význam slova *communicatio* bylo „vespolné účastnění“ a významem slova *communicare* bylo „činit něco společným, společně něco sdílet“.⁴⁰ Větší specifikaci tohoto pojmu je však věnována následující kapitola.

Komunikace, která je zprostředkovaná a utvářena médii, se od interpersonální komunikace liší v mnoha ohledech. Každodenní komunikace „tváří v tvář“ (face-to-face) má svá pevně zakotvená situační pravidla, umožňuje dialog mezi komunikujícími subjekty a nabízí možnost průběžné a hlavně okamžité reakce. Při

³⁸ BARTOŇ, Lukáš. *Vývoj mediálního mixu od roku 1996 s výhledem do roku 2016*. Praha : VŠE, 2008.

³⁹ KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008.

⁴⁰ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. (str. 17)

komunikaci za účasti médií vznikají zcela odlišné sociální vztahy, ale hlavně je zde absence okamžité zpětné vazby.

Zpravidla se rozlišují čtyři rozdíly mezi interpersonální a mediální komunikací:

1. Subjekt, který produkuje mediované sdělení nemá s jeho příjemcem bezprostřední a hmatatelný kontakt.
2. Mediální komunikace by nemohla existovat bez speciálních technologií, které samozřejmě určují povahu dané komunikace.
3. Mediovaná sdělení je možné technicky opakovat, takže jsou na rozdíl od interpersonálních sdělení kdykoliv snadno, a hlavně opakovaně, dostupná.
4. Posledním zásadním rozdílem je skutečnost, že mediální komunikace a její produkty jsou specifickým druhem zboží.⁴¹

2.3.1 Základní modely mediální komunikace

Existuje několik modelů pro média a komunikaci, které můžeme považovat za zásadní:

Shannon – Weaverův model

Tento model mediální komunikace představili v roce 1949 Claude Shannon a Warren Weaver. Spočívá v „Matematické teorii komunikace“ a jeho základem je tvrzení, že při komunikaci se jedná o technický proces mezi vysílačem a příjemcem, při kterém dochází k přenosu určitého množství znaků. Aby byl tento proces možný, je nutné tyto znaky přeměnit formou kódování a dekódování na technické signály. Tento model byl často kritizován za to, že popisuje komunikaci příliš jednostranně a považuje ji za technickou záležitost.

⁴¹ JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost : Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. (str. 36-37)

Badurův model

Typ tohoto modelu se snaží postavit Shannon – Weaverův model na obecnější základnu tím, že zdůrazňuje úlohu lidského činitele. Pro dorozumění mezi účastníky komunikace je totiž velice důležitá totožná interpretace přenášených znaků.

Maletzkeho model

Toto schéma nahlíží na komunikaci jako na vzájemný děj, kde jsou na sobě všechny prvky komunikace vzájemně závislé. Tento model ukazuje, že komunikátor a příjemce jsou ve vzájemném vztahu, a nikoliv v izolaci.⁴²

3 Komunikace

Každá mezilidská komunikace, jak už napovídá její samotné vymezení, znamená přenos a výměnu sdělení mezi účastníky komunikace. Naše záměry při komunikování bývají někdy totožné, jindy podobné, ale nezřídka i velmi různé. Účastníci komunikace nejsou vedeni pouze určitým motivem a záměrem ke komunikaci, ale jsou také ovlivněni řadou dalších psychických procesů a jevů, jako jsou myšlenky, city, očekávání, zkušenosti apod.⁴³ „Komunikace je symbolickým výrazem interakce. Povahu interakce vyjadřuje prostřednictvím symbolů. Ať už má takový symbol podobu grafickou (obrázek, písmo), nebo jakoukoliv jinou (mluvené slovo, gesto, akce), vždy „ztělesňuje“, vyjadřuje nějaký reálný vztah. Komunikace je výpovědí o tom, jak člověk chápe, „vidí“, interpretuje sebe, jiné lidi a vztahy mezi nimi. Výpověď člověka je vždy subjektivní a vždy je zároveň jak sdělením druhému, tak i výpovědí o sobě.“⁴⁴ Komunikaci tedy lze charakterizovat jako sdělování a přijímání informací v sociálních vazbách a v sociálním chování. V tomto případě je komunikace hlavní částí mezilidské interakce. Komunikování má však zároveň určité

⁴² SCHELLMANN, Bernhard, GAIDA, Peter, GLÄSSER, Martin et al. *Média : Základní pojmy, návrhy, výroba*. 1. vyd. Praha : Europa-Sobotáles, 2004. (str. 26 – 28)

⁴³ PLAŇAVA, Ivo. *Průvodce mezilidskou komunikací : přístupy - dovednosti - poruchy*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2005. (str. 15)

⁴⁴ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Brno : PAIDO, 1998. (str. 107)

rysy, kterými se od lidské interakce liší. Tyto odlišnosti spočívají například v tom, že komunikace může probíhat na dálku a může se týkat i prostorově a časově vzdálených či dokonce neexistujících předmětů sdělení.⁴⁵

„Lidská komunikace má jen výjimečně lineární, jednosměrný charakter. Produktor je zároveň příjemcem (příjemcových „odpovědí“) a příjemce je produktorem. Komunikaci sami produkujeme, ale sami jsme také jejím „produktem“: pozměňuje naše myšlení, postoje a emoce. Komunikací můžeme změnit druhého člověka a vlivem komunikování se sami měníme“.⁴⁶

Podle britského filozofa Bertranda Arthura Williama Russella (1975, s. 226) v jeho knize nazvané „Zkoumání o smyslu a pravdivosti“ slouží komunikace ke třem účelům:

1. naznačovat fakta
2. vyjadřovat stav mluvčího
3. měnit stav posluchače.⁴⁷

Komunikace je tak častým předmětem diskuse, že samotný termín jejího vymezení lze definovat různými způsoby a zároveň může mít mnoho významů. Souhlas se stanovením jedné pracovní definice je prvním krokem ke zlepšení pochopení toho složitého jevu.⁴⁸

⁴⁵ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. (str. 86)

⁴⁶ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. (str. 21)

⁴⁷ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Brno : PAIDO, 1998. (str. 108)

⁴⁸ TUBBS, Stewart L., MOSS, Sylvia. *Human Communication*. New York : McGraw-Hill, c1991. (str. 6)

3.1 Vymezení pojmu komunikace

„Američtí psychologové David Krech (*1909), Richard Stanley Crutchfield (*1912) a Egerton L. Ballachey (*1910) charakterizují komunikaci jako „vzájemnou výměnu názorů mezi lidmi, která se děje především prostřednictvím jazyka a je možná tehdy, pokud mají lidé společné poznatky, potřeby a postoje.“ Tato definice má však dle Řezáče svá zjevná úskalí. Především pojem názor vymezení komunikace příliš zužuje.⁴⁹ Komunikace je obecně definována jako „sdílení zkušeností“, v současné době je však možno říci, že se jedná o proces vytváření významu mezi dvěma či více lidmi.⁵⁰ „S odvoláním na latinský původ slova definoval Hausenblas (1971) komunikaci široce jako „obcování lidí, společné podílení se na nějaké činnosti ve vzájemném kontaktu“. Nikoli tedy jen proudění informace, ale i podílení se na celku komunikace a na povaze či dopadu zprávy třeba jen tím, že jsme přítomni.“⁵¹

Podle tradiční definice autorů kalifornské paloaltské školy Watzlawicka, Beavinové a Jacksona (1969) je lidská komunikace vymezena jako „médium pozorovatelných manifestací lidských vztahů.“ Podle těchto autorů se dá za komunikaci, která se uskutečňuje v určitém čase, prostoru a za určitých okolností, považovat veškeré lidské chování a řeč. Díky tomu, že okolnosti komunikace jsou vždy různé, klíčovou roli při komunikování zaujímá komunikační kontext.⁵² „Ten je dvojitý. Vnitřní – mentální a vnější – fyzický. V mentálním kontextu každého komunikujícího je přítomno množství představ a kategorií, které svébytně ovlivňují jeho chápání a používání komunikačních nástrojů, organizují *jeho svět*. Vnitřní kontext je jednak vědomý (vědomí přístupný) stav naší mysli, ale také neuvědomovaný. K vnějšímu kontextu patří nejen aktuální sociální a fyzický (věcný) kontext, ale i ustálený kontext kulturní, zvykový, jazykový“.⁵³

⁴⁹ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Brno : PAIDO, 1998. (str. 95)

⁵⁰ TUBBS, Stewart L., MOSS, Sylvia. *Human Communication*. New York : McGraw-Hill, c1991. (str. 6)

⁵¹ *Vymezení lidské komunikace*. Portál, s.r.o. [online]. [cit. 2010-01-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=5424>>

⁵² VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. (str. 18 – 20)

⁵³ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. (str. 20)

3.2 Druhy lidské komunikace

Lidská komunikace se dá klasifikovat různými způsoby. Základním, a současně nejběžnějším členěním lidské komunikace, je členění na komunikaci verbální (slovní) a neverbální (nonverbální). Verbální komunikace je specifíkem lidského komunikování, zatímco nonverbální sdělování je mnohdy rozmanité.⁵⁴

NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE

Nonverbální komunikování lze charakterizovat jako souhrn toho, co někomu druhému signalizujeme bez použití slov. Tento druh komunikace lze však také použít jako doplnění našeho verbálního projevu. Existuje mnoho způsobů nonverbální komunikace. Jsou to např. gesta a pohyby těla, postoj těla, komunikace činy, mimika, oční kontakt, tělesný kontakt, tón a zabarvení hlasu, vnější vzhled apod.⁵⁵ S nonverbální komunikací také souvisí nonverbální kanály.

„K. Danzinger (1976) rozlišuje tyto neverbální kanály v interpersonální komunikaci:

- regulace interpersonální vzdálenosti,
- směr pohledu,
- pozice,
- pohyby a gesta
- parajazyk (kvality hlasu, nadechnutí v řeči, nejazykové znaky, např. smích)“⁵⁶

Neverbální komunikaci je nutné si nějakým způsobem osvojit. K tomu dochází díky procesu učení. Ke způsobům osvojování této komunikace existují však dva názory: veškerá komunikace je získaná (Satirová) a druhý, že velká část neverbální komunikace je zděděná od našich předchůdců a zbylá část je daná

⁵⁴ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. (str. 87)

⁵⁵ MISAROVÁ, Adéla. *Verbální, neverbální komunikace* [online]. [cit. 2010-01-19]. Dostupné na WWW: <http://www.psycholousek.cz/downloads/verbalni_neverbalni_misarova.pdf>

⁵⁶ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. (str. 89)

kulturou (Watzlawick).⁵⁷ „K. U. Smith a W. M. Smith rozeznávají čtyři formy neverbální komunikace:

1. přímá reakce (útěk, napadání a jiné formy agrese),
2. neverbální výraz (gesto, výraz tváře),
3. jednání (mnoho činů se obejde beze slov),
4. obrazové reprezentace (poutače, značení cest a prostorů určitou obrazovou symbolikou, ale také oblékání, účes apod.).“⁵⁸

Závěrem je nutné k vymezení neverbální komunikace uvést, jaké jsou její funkce v mezilidském komunikování. Člověk této komunikace užívá např. proto, aby podpořil samotnou verbální komunikaci (řeč), aby nějakým způsobem nahradil řeč, vyjádřil své emoce či uskutečnil sebevyjádření.⁵⁹

VERBÁLNÍ KOMUNIKACE

„Základem mezilidské komunikace je verbální komunikace. Jejím předpokladem je společný systém jazykových významů a společná pravidla tohoto systému. Vedle takových symbolů, srozumitelných například celému národu, jako je konkrétní jazyk, existují systémy symbolů, které jsou srozumitelné jen některým skupinám lidí (symbolika matematické logiky, chemické symboly, hudební symboly).“⁶⁰ Slovní (verbální) komunikace znamená vytváření, výběr a kombinování tohoto společného systému symbolů a znaků, proces vzájemného předávání sdělení či vnímání a příjem těchto sdělení a porozumění jim. Pro verbální komunikaci je typický rozhovor, který je rozmluvou dvou či více osob na nějaké téma nebo více témat. Podle Křivohlavého má rozhovor několik podob: interview, debata,

⁵⁷ MISAŘOVÁ, Adéla. *Verbální, neverbální komunikace* [online]. [cit. 2010-01-19]. Dostupné na WWW: <http://www.psycholousek.cz/downloads/verbalni_neverbalni_misarova.pdf>

⁵⁸ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. (str. 87)

⁵⁹ MISAŘOVÁ, Adéla. *Verbální, neverbální komunikace* [online]. [cit. 2010-01-19]. Dostupné na WWW: <http://www.psycholousek.cz/downloads/verbalni_neverbalni_misarova.pdf>

⁶⁰ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. (str. 90)

konverzace, pohovor, hádka apod.⁶¹ Podstata rozhovoru je v tom, že člověk (mluvčí) sděluje něco o něčem druhému člověku (příjemci). Významová struktura takového sdělení má pak podle Janouška (1988) pět komponent: záměr sdělení, smysl sdělení pro mluvčího, věcný obsah, smysl sdělení pro příjemce a efekt sdělení u příjemce.⁶²

3.3 Elektronická (Internetová) komunikace

Elektronické (virtuální) komunikování prostřednictvím Internetu má svá specifika. Oproti běžné komunikaci v reálném životě je však zřejmé, že při virtuální komunikaci mají lidé méně zábran. Joinson (1998) poukazuje na absenci strachu a úzkostí ze sociálních situací a ztrátu obav z vlastní identifikace díky vysoké míře anonymity.⁶³ „Anonymita, ať už v subjektivním nebo objektivním smyslu, je velmi důležitou vlastností virtuálního světa a do značné míry předurčuje chování lidí v tomto prostředí.“⁶⁴ Na rozdíl od běžné komunikace, při elektronické komunikaci vnímáme člověka odlišným způsobem. I způsob a styl samotné komunikace je do jisté míry velmi odlišný – je zde absence nonverbální komunikace, a běžné je i použití jiných větných staveb a slovních spojení.⁶⁵ Vliv Internetu na mezilidskou komunikaci lze považovat za kladný, nebo záporný. Pozitiva virtuální komunikace spočívají v množství komunikačních možností, v umožnění informační dostupnosti a v rychlosti při zprostředkování virtuální komunikace. Negativa se týkají nesprávného životního stylu a zdravotního a psychického stavu člověka.⁶⁶ Dochází rovněž k ovlivnění kvalit komunikačních schopností a myšlení (např. dochází ke zhoršení slovní zásoby, vzrůstá vliv anglicismů, amerikanismů a užívání výrazů počítačové terminologie). Virtuální komunikace tedy způsobuje hned několik jazykových změn.

⁶¹ MISAŘOVÁ, Adéla. *Verbální, neverbální komunikace* [online]. [cit. 2010-01-19]. Dostupné na WWW: <http://www.psycholousek.cz/downloads/verbalni_neverbalni_misarova.pdf>

⁶² ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. (str. 90)

⁶³ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet : děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003. (str. 13)

⁶⁴ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet : děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003. (str. 14)

⁶⁵ TOMAN, Libor. *Internetová komunikace: vyzdvihovaná i zatracovaná* [online]. [cit. 2010-01-21]. Dostupné na WWW: <<http://lbhero.blog.cz/0709/internetova-komunikace-vyzdvihovana-i-zatracovana>>

⁶⁶ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. (str. 271)

Důvodem těchto změn většinou bývá potřeba úspory času a nutnost zrychlit výměnu informací. K ochuzování jazyka tedy dochází díky několika příčinám:

1. účastníci při elektronické komunikaci většinou reagují téměř okamžitě a bez rozmyslu svého zamýšleného projevu, projevuje se také snížené provedení korektur,
2. dochází k osvojování jazyku s omezenou slovní zásobou,
3. slovní zásoba je nedostatečně kultivovaná,
4. někteří účastníci komunikace tyto formy projevů užívají záměrně proto, aby se vymezili vůči konformním uživatelům spisovného jazyka.⁶⁷

V souvislosti s elektronickou komunikací se také hovoří o specifickém druhu komunikování, tzv. *the typed communication*, přičemž toto slovní spojení vzniklo na základě způsobu psaní pomocí klávesnice, resp. vyťukávání.⁶⁸

Výhodou elektronické komunikace, o které se však dá spekulovat, je možnost okamžitého přerušování komunikace v jakoukoliv chvíli a z jakéhokoliv důvodu. Pokud tedy nastane při komunikování nějaký problém, není pro účastníky komunikace velkou překážkou, se jednoduše odpojit. Tato výhoda je však sporná v tom, že oproti běžné komunikaci nepodporuje kontinuitu vztahů a díky tomu vzrůstá také jejich povrchnost.⁶⁹ „Ve výzkumu HomeNet (in Subrahmanyam, 2001) došli autoři ke zjištění, že on-line vztahy jsou typicky slabší ve srovnání se vztahy z reálného života. U respondentů jiného výzkumu Parks & Roberts (in Subrahmanyam, 2001) bylo zjištěno, že v případě on-line vztahů tráví lidé „dohromady“ méně času v porovnání s reálnými vztahy. Uvádí také menší šíři on-line vztahů a předpokládají jejich kratší trvání.“⁷⁰

⁶⁷ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. (str. 151 – 152)

⁶⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. (str. 272)

⁶⁹ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet : děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003. (str. 47)

⁷⁰ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet : děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003. (str. 74)

Ač má elektronická komunikace své nesporné výhody, některé výzkumy prokazují i neblahý vliv (např. na psychiku člověka). Dle Čermáka a Navrátila (1997) „vystavení lidské psychiky virtuální realitě může mít paralelu s tzv. primárními symptomy schizofrenie: člověk má porušeny asociace, efektivitu, emoční stabilitu a má tendenci k autistickému zpracování toho, co vnímá. Podle autorů „se musíme obávat ztráty originality myšlení, chybné percepce vlastní osoby, nebo dokonce pocitů odcizení a obtížnějšího návratu do reálného světa, stírání hranic mezi vědomým reálným světem a světem virtuálním.“⁷¹ Kdo si však již zvykl používat ve svém každodenním životě Internet ke komunikaci s okolním světem, si jen těžko dovede představit jeho náhlou absenci.⁷²

4 Vliv informačních technologií na psychiku člověka

Psychika člověka je ovlivňována mnoha faktory, které se objevují v průběhu našeho života. V souvislosti s užíváním informačních technologií existuje několik změn, které se mohou negativně podílet na lidské psychice. Tato kapitola je zaměřena jen na některé jevy, které nás v rámci užívání informačních technologií, resp. Internetu, mohou potkat.

4.1 Vymezení pojmu psychika člověka

Psychika člověka by se dala charakterizovat jako soubor duševních dějů, které se projevují navenek i ve vnitru samotného člověka.⁷³ D. Pauknerová vymezuje psychiku jako „schopnost člověka odrážet svými stavy okolní skutečnost. Obsah psychiky člověka je určován především subjektivním zpracováním vnějších i vnitřních podnětů, dříve i aktuálně působících. Psychika tedy představuje vždy individuálně (subjektivně) interpretovaný obraz objektivní reality.“⁷⁴ Dle Freuda se

⁷¹ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. (str. 154)

⁷² VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. (str. 272)

⁷³ *Metody lidské psychiky*. Psychologie [online]. [cit. 2010-02-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.psychoterapie.estranky.cz/stranka/metody-lidske-psychiky>>

⁷⁴ PAUKNEROVÁ, Daniela et al. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 2. vyd. Praha : Grada publishing, 2006. (str. 36)

lidská psychika skládá ze tří částí: vědomí, které je spojeno s vnímáním a prožíváním a je člověkem uvědomováno; předvědomí, které obsahuje vybavitelné myšlenky, zkušenosti, zážitky apod. a jehož obsahy nejsou aktuální a nevědomí, které je nejrozsáhlejší, není přístupné vědomí a ukládají se zde např. myšlenky a pocity, které jsme vytěsnili.⁷⁵ „Mnozí psychologové tvrdí, že si uvědomujeme pouze jen její malou část. Psychika má dvě významné kategorie a to vědomí a nevědomí. V současné době rozlišujeme:

- *psychiku senzomotorickou* (odráží rozdílné vlastnosti prostředí)
- *percepční* (odráží složité jevy)
- *intelektuální* (postihuje vzájemné vztahy a zákonitosti, jde tedy o souhrn duševních obsahů a funkcí člověka).“⁷⁶

4.2 Stres

„Slovo stres má původ v latinském výrazu „strictus“, to znamená natažený, napjatý, vypjatý.“⁷⁷ Dle Plamínka má slovo stres zřejmě původ v anglickém jazyce a jedná se o stav napětí, kterým lidský organismus reaguje na nějaký zátěžový podnět či druh nějakého stresoru. Čím větší je zátěž působící na organismus člověka, tím je větší i míra stresu. Aby člověk mohl snášet jakoukoliv zátěž, je vybaven schopností, která se nazývá odolnost. Na velikosti, vzniku a síle stresu nemá svůj podíl jen působení vnějších sil, ale také způsob, jak se s takovými silami dokážeme vyrovnat.⁷⁸ Dá se říci, že stres je v dnešní době poměrně často se vyskytujícím jevem. Reakce na prožívání stresu a jeho fáze se však mnohdy liší. Je to dáno vrozenými dispozicemi a předpoklady pro zvládání zátěžových situací. Nicméně každý, kdo prožívá stres, prochází dle Brillharta několika stadii (viz obrázek č. 1).

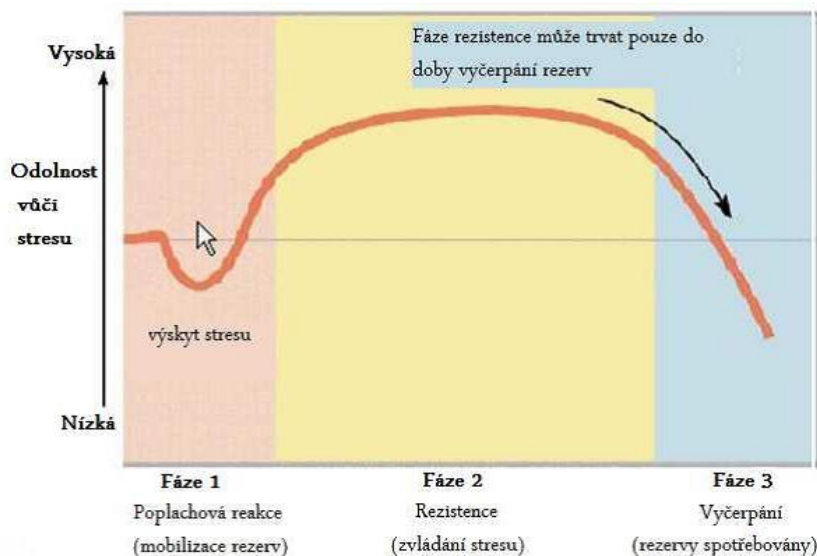
⁷⁵ *Psychoanalýza – přehled*. Psychologies [online]. [cit. 2010-02-28]. Dostupné na WWW: <<http://web.quick.cz/psychologies/psychoanalýza.htm>>

⁷⁶ *Psychologie* [online]. [cit. 2010-01-25]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Psychologie>>

⁷⁷ TRUCKENBRODT, Nicole. *Stres? Neznám!* 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2006. (str. 14)

⁷⁸ PLAMÍNEK, Jiří. *Sebepoznání, sebeřízení a stres*. 2. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008. (str. 121 – 124)

Obrázek č. 1 Obecný adaptační syndrom⁷⁹

Primární fází průběhu stresu je poplachová reakce, kdy dochází k mobilizaci rezerv pro zvládnání zátěže způsobené stresem. Druhou fází je rezistence neboli zvládnání stresu, při kterém má člověk ještě dostatek sil pro boj se stresem a snaží se svůj výkon přizpůsobovat podmínkám. Tato fáze však končí, jakmile člověk dosáhne své hranice odolnosti vůči stresu, což je individuální, a dále už není schopen čelit takovému vystavení stresu. V takovém případě následuje třetí fáze – fáze vyčerpání, při které došlo k použití a vyčerpání všech rezerv k boji se stresem. S touto terminální fází jsou spojeny obtíže typu poruch spánku, zvýšené únavy, projevy úzkosti či deprese a oslabení imunitního systému. Průběh stresu je, jak už bylo zmíněno, individuální a různě dlouhý.⁸⁰ V souvislosti s používáním informačních technologií se jedná o specifickou formu stresu – tzv. technostres. „Technostres (*Technostress*) je fenoménem velmi současným. Spočívá v nesouladu mezi biologickou přirozeností člověka a technologickým pokrokem. Z tohoto nesouladu vyplývají četné důsledky pro jedince i pro společnost.“⁸¹ Dle R. Kohoutka se dá technostres definovat jako „obavy a strach z nepříznivého vlivu techniky na člověka

⁷⁹ JUREK, Martin. *Globalizace z pohledu výpočetní techniky a její vliv na psychiku lidí*. Praha : VŠE, 2009. (str. 14)

⁸⁰ JUREK, Martin. *Globalizace z pohledu výpočetní techniky a její vliv na psychiku lidí*. Praha : VŠE, 2009. (str. 14)

⁸¹ FIALA, J., FIALOVÁ M. *Lidské zdroje a technostres* [online]. [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <http://www.vsfs.cz/soubor2.php?s=lk2009_fiala.doc&adr=konference>

a jeho zdraví. Je to jedna z forem pracovního stresu, projevující se neschopností adekvátně se adaptovat na nové technologie.“⁸²

Je však vhodné poznamenat, že působení technostresu na lidskou psychiku není v každém případě pouze negativní. Člověku, který je vystaven vlivům informačních technologií jen zřídka a dodržuje správný životní styl, nehrozí žádná nebezpečí spojená s technostresem.⁸³

4.3 Internetová závislost

Dle Göhlerta a Kühna by se závislost z lékařského hlediska dala definovat jako „stav, při kterém absence látky nebo jiného podnětu vyvolává v organismu fyzické nebo duševní obtíže. Vzniká při opakovaném nebo chronickém užívání látky, ale i při určité činnosti, která přináší nadměrné uspokojení“⁸⁴ Ačkoliv je přesné vymezení tohoto pojmu nesnadné, dle Dr. Pinhase Dannona je internetová závislost „patologický stav, který může vést k úzkosti a těžké depresi.“⁸⁵ Internetová závislost je závislost technologického rázu. Tyto technologické závislosti jsou závislostmi behaviorálního typu a jejich podstatou je vzájemné působení přístroje a člověka. Jako hlavní příznak závislosti na Internetu by se dal charakterizovat čas, který člověk stráví „surfováním“ po síti, přičemž se zabývá činnostmi, které nejsou nikterak důležité pro jeho práci, studijní výsledky či blízkou budoucnost. Díky některým provedeným studiím ohledně internetové závislosti se prokázalo, že lidé s touto závislostí mnohem více vyhledávají komunikaci prostřednictvím chatu či služby, které umožňují oboustrannou komunikaci, než ostatní uživatelé. Na základě těchto informací se tedy můžeme domnívat, že Internet pravděpodobně sám o sobě

⁸² KOHOUTEK, Rudolf. *Pojem technostres* [online]. [cit. 2010-01-25]. Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/technostres>>

⁸³ JUREK, Martin. *Globalizace z pohledu výpočetní techniky a její vliv na psychiku lidí*. Praha : VŠE, 2009. (str. 17)

⁸⁴ GÖHLERT, Fr. - Christoph, KÜHN, Frank. *Od návyku k závislosti*. 1.vyd. Praha : Euromedia Group, k. s. – Ikar, 2001. (str. 20)

⁸⁵ ŠIMKO, Martin. *Závislost na internetu* [online]. [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://programujte.com/?akce=clanek&cl=2007082102-zavislost-na-internetu>>

návykový není. Závislost vzniká až prostřednictvím internetových aplikací, které jsou jeho uživatelům k dispozici.⁸⁶

„Nejvíce „ohrožení“ internetovou závislostí jsou teenageři a osamělí lidé. Těžko se ale diagnostikuje, kdo už na Internetu závislý je, a kdo nikoli. Dá se to však poznat podle určitých klíčů, jako je například nespavost, úzkost po dobu, kdy není člověk na Internetu, odcizení od rodiny nebo kolegů, deprese...“⁸⁷ Dle Grohola (1998), který uvádí, že různé studie považují za nadužívání internetu rozmezí 5 – 25 hodin týdně, není však, jak je výše zmíněno, ani shoda v tom, co bychom si měli představit pod pojmem „normální použití internetu“.⁸⁸

Dle psychologa Kamila Kaliny se může jednat o závislost v momentě, kdy člověk dává přednost sociálním kontaktům prostřednictvím virtuálního světa a začíná se vyhýbat kontaktu s lidmi ve světě přirozeném. Podle odhadů je však v České republice opravdu závislých na Internetu jen mizivé jedno promile uživatelů. Ve většině případů se jedná o klasické uživatele, u kterých se častější užívání Internetu, než je běžné, dá považovat pouze za zlovyk. Avšak i na skutečnou internetovou závislost je třeba pohlížet s nadhledem. Dle Kaliny je nutné na tuto závislost pohlížet jako na typ závislosti, který vzniká v lidském mozku. Nicméně i když se nejedná o typickou závislost na nějaké látce, má s ní mnoho společného – např. člověk závislý na Internetu nedokáže s jeho užíváním přestat, i když si je vědom určitých známek psychického či fyzického poškození.⁸⁹

⁸⁶ JUREK, Martin. *Globalizace z pohledu výpočetní techniky a její vliv na psychiku lidí*. Praha : VŠE, 2009. (str. 18)

⁸⁷ ŠIMKO, Martin. *Závislost na internetu* [online]. [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://programujte.com/?akce=clanek&cl=2007082102-zavislost-na-internetu>>

⁸⁸ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet : děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003. (str. 141)

⁸⁹ JANDOVÁ, Lucie. *Závislost na internetu může obrátit život vzhůru nohama* [online]. [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/internet-a-pc/146969-zavislost-na-internetu-muze-obratit-zi-vot-vzhuru-nohama.html>>

5 Sociální síť na Internetu

Sociální síť jsou skvělým nástrojem pro pohodlnou virtuální komunikaci téměř s kýmkoliv a kdekoliv, tudíž nám pomáhají uspokojovat naši přirozenou potřebu sociálního kontaktu. Komunikování pomocí internetových sociálních sítí je pro nás zároveň mnohem snazší z důvodu již výše zmiňované anonymity ve virtuálním prostředí, což také souvisí s možností snadno si vybudovat image podle našich představ. Neméně důležitý je ovšem také fakt, že být členem nějaké sociální sítě je jistou formou zábavy. Člověk se rád dozví něco nového od svých „virtuálních přátel“, rád se podělí o své zážitky, prohlédne si fotografie či videa ostatních uživatelů, poslechne si hudbu a mnoho dalšího. Oblíbenost sociálních sítí je tedy díky těmto důvodům u uživatelů Internetu vysoká a dá se předpokládat, že se bude ještě zvyšovat.⁹⁰

5.1 Vymezení pojmu sociální síť

Sociální síť (neboli Social networking) na Internetu fungují na principu možnosti vytvoření si vlastního profilu uživatele na místě k tomu určeném. Jak už samotný název napovídá, jedná se o jakousi společenskou síť uživatelů Internetu sdílejících profily ostatních uživatelů, kteří je nějakým způsobem zaujmou (např. podobnými zájmy či vzhledem). Pomocí této služby pak vznikají různé možnosti interakce (např. chaty, diskusní skupiny či blogy). Aby mohl být profil sdílen nějakým jiným uživatelem, je ve většině případů třeba tento úkon oboustranně potvrdit. Založení profilu na některé z internetových sociálních sítí je zpravidla jednoduché a to je nejspíše dalším důvodem, proč neustále stoupá jejich oblíbenost.⁹¹

⁹⁰ NOVÁKOVÁ, Vendula. *Facebook jako marketingový nástroj*. Praha : VŠE, 2009. (str. 17 - 18)

⁹¹ *Social networking (sociální síť)*. Symbio [online]. [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.symbio.cz/slovník/social-networking-socialni-site.html>>

Základní profil každého uživatele zpravidla obsahuje osobní informace o člověku, který si chce takový profil založit. Osobními informacemi je v takovém případě myšleno například jméno, příjmení, pohlaví, datum narození, místo bydliště apod. Takový profil je možno rozšířit o další informace, které se mohou týkat zájmů uživatele, vzdělání, profese, popřípadě kontakt atd. Při registraci nového profilu je uvedení některých informací pro uživatele povinné, přičemž zveřejnění dalších informací záleží jen na samotném uživateli. Každý uživatel může svůj profil rovněž rozšířit o obrázky, fotografie či videa a zároveň může být každý profil komentován ostatními uživateli dané sociální sítě. V nutnosti vytvoření profilu se sociální síť podobá seznamkám a chatům, zásadní rozdíl je v případě sociálních sítí ale to, že se zde většinou nejedná o komunikaci v anonymitě. Uživatelé sociálních sítí se ve většině případů znají, a pokud mezi sebou chtějí zahájit komunikaci a potažmo nějaký virtuální vztah, stačí jim k tomu v podstatě jediné kliknutí. Další rozdíl oproti seznamkám a chatům také spočívá v tom, že pokud chce uživatel nějakým způsobem rozvíjet své vztahy přes kontakty jiného uživatele, se kterým je v interakci, je mu to v rámci sociální sítě umožněno.⁹²

5.2 Druhy sociálních sítí

Sociální sítě na Internetu můžou být jednak obecného charakteru, jednak tematicky zaměřené. Příkladem nejznámějších sociálních sítí obecného charakteru ve světovém měřítku je kromě Facebooku také MySpace, Twitter nebo Hi5. V České republice se pak kromě „všudypřítomného“ Facebooku jedná o server Lidé.cz, Líbímseti.cz či Spolužáci.cz. Ráda bych také zmínila specifický druh sociální sítě Youtube.com, což je server hlavně pro sdílení videí. Mezi tematicky zaměřené sociální sítě se řadí takové internetové stránky, které sdružují skupiny lidí s nějakou společnou zálibou (např. sociální sítě fotbalových klubů).⁹³

⁹² BAŠUS, Martin. *Analýza vlivu internetu na společnost z generačního hlediska*. Praha : VŠE, 2009. (str. 39)

⁹³ NOVÁKOVÁ, Vendula. *Facebook jako marketingový nástroj*. Praha : VŠE, 2009. (str. 17)

Česká republika v sociálních sítích

Jak jsem již uvedla výše, v České republice si největší oblíbenost získaly české sociální sítě Lidé.cz, Spolužáci.cz, Líbímseti.cz a celosvětově rozšířený Facebook.com.

Lidé.cz

„Uživatelé na Lidé.cz pokrývají všechny věkové kategorie a zájmové skupiny, přičemž mladší generace tvoří největší uživatelskou základnu. Server je rozdělen do několika kategorií včetně populárního chatu, diskusních fór, seznamky a internetových deníčků, tzv. blogů.“⁹⁴ Lidé.cz je mezi českými sociálními sítěmi, se svým počtem necelých čtyř milionů uživatelů, nejoblíbenější. Tento portál vznikl v roce 1997 a jeho provozovatelem je server Seznam.cz. Na začátku svého působení sloužil server Lidé.cz k vyhledávání e-mailových adres. Teprve v roce 2002 došlo k přepracování tohoto projektu na chatovací portál s možností založení uživatelských profilů.⁹⁵

Tabulka č. 1. Lidé.cz

Lidé.cz	
Průměrná denní návštěvnost (RU):	416 235
Měsíční počet zobrazených stránek (PV):	730 917 000
Průměrný čas strávený uživatelem na serveru (ATS)*:	4:49:26
Struktura pohlaví:	47,8% muži, 52,2% ženy

* Vyjadřuje strávený čas uživatele za celý sledovaný měsíc

Zdroj: <http://firma.seznam.cz/cz/lide-cz.html>. [2010-01-29]

⁹⁴ Lidé.cz [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://firma.seznam.cz/cz/lide-cz.html>>

⁹⁵ Lidé.cz. Chci.cz [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.chci.cz/webve-sluzby/lidecz>>

Spolužáci.cz

Spolužáci.cz je komunitní server, který poskytuje přístup k databázím tříd učilišť, gymnázií či základních a středních škol na území České republiky. Na tomto portálu je možné dohledat jak své současné spolužáky, tak i spolužáky bývalé, pokud je ovšem daná třída školy se spolužáky na serveru někým založena.⁹⁶ Každá třída má kromě svých virtuálních spolužáků a učitelů také svého hlavního správce, správce a školníka. Hlavní správce řídí celou třídu a může určit další správce, správce třídy rovněž řídí třídu, provádí editace třídy, ale nemůže určovat další správce. Školník spravuje diskusi školy a „stará se“ o učitele.⁹⁷ Do virtuální třídy však nemůže vstoupit kdokoliv. Pro vstup je potřeba zadat například jméno třídního učitele, jméno oblíbeného či neoblíbeného učitele apod.⁹⁸

Tabulka č. 2. Spolužáci.cz

Spolužáci.cz	
Průměrná denní návštěvnost (RU):	203 142
Měsíční počet zobrazených stránek (PV):	107 988 647
Průměrný čas strávený uživatelem na serveru (ATS)*:	0:40:19
Struktura pohlaví:	41,4% muži, 58,6% ženy

* Vyjadřuje strávený čas uživatele za celý sledovaný měsíc

Zdroj: <http://firma.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html>. [2010-01-31]

⁹⁶ *Spolužáci.cz* [online]. [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://firma.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html>>

⁹⁷ *Spolužáci* [online]. [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://napoveda.seznam.cz/cz/spoluzaci-top-10-dotazu.html>>

⁹⁸ *Hledání starých přátel ze školy*. Vyhledávače.CZ [online]. [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.vyhledavace.cz/seznam/www-spoluzaci-cz.html>>

Libímseti.cz

Libímseti.cz je internetový server, který slouží po založení uživatelského profilu zejména pro zábavu a seznamování se. Toto seznamování však neprobíhá stejně jako u klasických internetových seznámk, ale víceméně na základě hodnocení fotografií ostatních uživatelů. Tato sociální síť samozřejmě také nabízí komunikaci mezi uživateli mimo jiné pomocí diskusního fóra či chatu.⁹⁹ K dispozici je uživatelům také funkce videochatu, což je chat s možností propojení s uživateli prostřednictvím web kamery. Na serveru Libímseti.cz lze poslouchat také internetové rádio, přečíst si horoskop či magazín tohoto portálu Magazín.cz.¹⁰⁰

Tabulka č. 3. Libímseti.cz

Libímseti.cz	
Průměrná měsíční návštěvnost (RU):	1 500 000
Měsíční počet zobrazených stránek (PV):	10 000 000
Průměrný čas strávený uživatelem na serveru (ATS)*:	16 min
Počet nových fotografií denně vložených uživateli na server	50 000

* průměrný čas jedné návštěvy na serveru

Zdroj: <http://www.hostovinky.cz/exkluzivne-kompletne-nove-libimseti-cz-jake-bude/>. [2010-01-31]

⁹⁹ *Libímseti.cz*. Irecenze.net [online]. [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://irecenze.net/libimseti/>>

¹⁰⁰ *Libímseti.cz* [online]. [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Libímseti.cz>>

Facebook.com

Tato dnes celosvětově rozšířená sociální síť byla založena v roce 2004 Markem Zuckerbergem, který tento server původně vytvořil pouze pro studenty Harvardu. Od února roku 2006 byl přístup povolen i některým větším organizacím a společností. Široké veřejnosti se Facebook zpřístupnil 11. srpna 2006 a koncem roku 2007 je v celosvětovém měřítku uváděno 57 milionů jeho aktivních uživatelů.¹⁰¹

Registrace na Facebooku je velmi jednoduchá. Po vyplnění základních osobních údajů na úvodní straně, jako je jméno a příjmení, e-mailová adresa, heslo, pohlaví a datum narození, může nový uživatel tuto sociální síť začít plně užívat. Prvním krokem je nalezení jiných uživatelů (tzv. přátel) pomocí automatického vyhledávače v e-mailových adresách přihlášeného uživatele či vyhledání pomocí jména. Ke svému uživatelskému profilu je možné, tak jako u jiných sociálních sítí, vložit jednu či více fotografií a doplnit rozšiřující osobní údaje.¹⁰² Po dokončené registraci a nalezení svých přátel má uživatel možnost využívat poměrně širokou škálu služeb, které Facebook nabízí. Tato internetová komunita umožňuje připojování k sociálním skupinám a sítím, komunikaci prostřednictvím zpráv, chatu nebo diskusních fór, používání aplikací různých podob a zaměření, hraní her, prohlížení fotografií či videí ostatních uživatelů, umístování svých hypertextových odkazů, hledání nových přátel a mnoho dalšího.¹⁰³

¹⁰¹ *Facebook* [online]. [cit. 2010-02-02]. Dostupné na WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>>

¹⁰² *Facebook pro začátečníky*. Lupa.cz [cit. 2010-02-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.lupa.cz/clanky/facebook-pro-zacatecniky/>>

¹⁰³ *Facebook* [online]. [cit. 2010-02-02]. Dostupné na WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>>

Tabulka č. 4. Facebook.com

Facebook.com	
Aktivních uživatelů*:	250 milionů
Denní průměr nových uživatelů:	250 000
Počet uživatelů v ČR**:	1,3 milionů
Měsíční počet zhlédnutých stránek:	65 miliard

*listopad 2009

**Zdroj: <http://www.ct24.cz/media/reklama-a-marketing/67015-facebook-ma-v-cr-1-3-milionu-uzivatelu-zajem-o-reklamu-roste/>. 16. 9. 2009 [cit. 2010-02-02]

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook#Statistiky>. [2010-02-02]

6 Výzkumný projekt

Praktická část této práce je věnována výzkumu, který se uskutečnil mezi studenty Univerzity Pardubice. Pro tento výzkumný projekt byl stanoven následující výzkumný problém: Jaký je postoj studentů Univerzity Pardubice k Internetu? Cílem tohoto výzkumného projektu bylo zjistit, do jaké míry Internet ovlivňuje mezilidské vztahy těchto studentů, jaký je jejich vztah k Internetu či k jakým účelům ho nejčastěji používají. V této kapitole nejprve zmíním svá očekávání v podobě stanovení hypotéz výzkumného projektu, dále se budu věnovat použité metodě, kterou jsem pro svůj výzkum zvolila a v závěru této kapitoly bude následovat vyhodnocení a interpretace tohoto výzkumu.

6.1 Hypotézy výzkumného projektu

K mému výzkumnému projektu jsem si stanovila následující tři hypotézy:

Vztah studentů Univerzity Pardubice k Internetu je spíše kladný, než záporný. Soudím tak podle svých vlastních zkušeností na této univerzitě a také se domnívám, že Internet je v dnešní době pro studenty součástí každodenního života a zároveň nezbytností pro studijní účely.

Studenti Univerzity Pardubice častěji používají Internet ke komunikaci, než studentky této univerzity. Tuto hypotézu vyslovuji na základě své domněnky, že studenti mohou mít oproti studentkám větší problémy s vyjadřováním svých emocí. Komunikace přes Internet pro ně tedy může být celkově snazší.

Studenti Univerzity Pardubice se na Internetu vydávají za někoho jiného častěji, než studentky této univerzity. Toto očekávání souvisí s předešlou hypotézou. Komunikace přes Internet se může zdát snazší, než komunikace tváří v tvář. Zároveň je na Internetu velký prostor pro anonymitu, tudíž se domnívám, že ji studenti Univerzity Pardubice spíše využijí k vydávání se za někoho jiného častěji, než studentky této univerzity.

6.2 Použitá metoda výzkumu

Pro své vědecké zkoumání jsem zvolila kvantitativní přístup, přičemž nástrojem tohoto výzkumu byl dotazník, který je uveden v příloze této práce. Dotazník byl respondentům, kterými byli studenti Univerzity Pardubice, poskytnut ve dvou podobách – v elektronické a v tištěné. Dotazník v elektronické podobě vyplnilo prostřednictvím e-mailu a sociální sítě Facebook 44 respondentů, přičemž každý dotazník byl vyplněn kompletně. Tištěný dotazník vyplnilo 94 respondentů, ale jen 93 dotazníků bylo vyhodnotitelných. Mezi silné stránky elektronického dotazníku bych zařadila minimální náklady na distribuci, zatímco slabou stránkou tohoto typu dotazníku byla podle mého názoru nízká motivace a ochota k jeho vyplnění. Silnou stránkou dotazníku v tištěné podobě byla stoprocentní návratnost, zatímco za slabou stránku tohoto typu dotazníku považuji vyšší náklady nezbytné pro tisk.

6.3 Vyhodnocení a interpretace výzkumu

Jak jsem již výše uvedla, počet respondentů, kteří vyplnili elektronický dotazník, jenž byl vyhodnotitelný, byl 44. Počet respondentů vyplňujících dotazník v tištěné podobě se všemi náležitostmi byl 93. Celkový počet respondentů v mém zkoumaném vzorku tedy byl 137, z toho 24 % tvořili muži a 76 % ženy. Nejčastější věk respondentů byl v rozmezí 21 – 23 let (u 48 %), věk v rozmezí 18 – 20 let byl druhý nejčastější (46 %). Studenti ve věkové kategorii nad 24 let tvořili pouze 6 %. Všichni respondenti, kteří se zúčastnili mého výzkumu, jsou studenti Univerzity Pardubice, přičemž velká většina (zhruba 94 %) studuje na Fakultě filozofické. Bezmála 44 % dotázaných studentů studuje v 1. ročníku, necelých 31 % studuje ve 3. ročníku, zhruba 24 % studuje ve 2. ročníku. Ze 4. a z 5. ročníku byl vždy pouze jeden respondent. Dotazník byl anonymní, obsahoval několik základních údajů o dotazovaném (pohlaví, věk, fakulta a ročník studia) a skládal se ze čtrnácti otázek. Základní údaje o tomto vzorku jsou uvedeny v tabulce č. 5 a znázorněny v grafu č. 6.

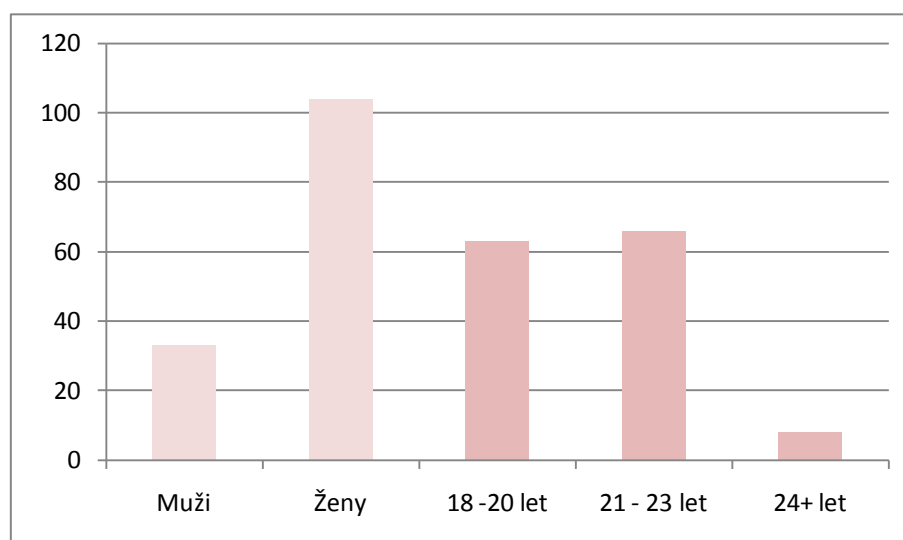
Tabulka č. 5: základní údaje o vzorku¹⁰⁴

Počet respondentů	137
Pohlaví	
Muži	33
Ženy	104
Věk	
18 -20 let	63
21 - 23 let	66
24+ let	8
Fakulta	
DFJP	1
FES	3
FEI	3
FF	129
FCHT	1

¹⁰⁴ DFJP – Dopravní fakulta Jana Pernera, FES – Fakulta ekonomicko-správní, FEI – Fakulta elektrotechniky a informatiky, FF – Fakulta filozofická, FCHT – Fakulta chemicko-technologická

Ročník	
1. ročník	60
2. ročník	33
3. ročník	42
4. ročník	1
5. ročník	1

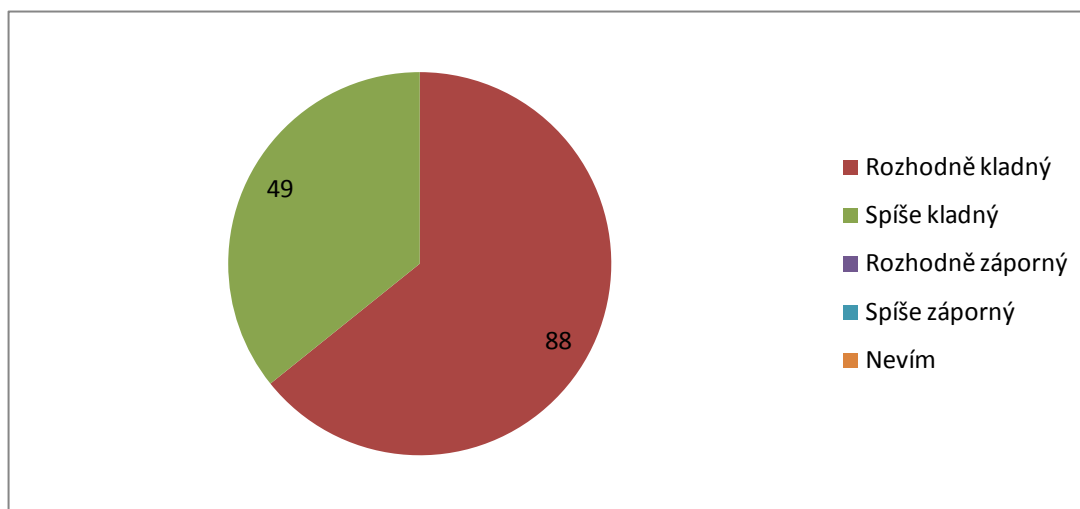
Graf č. 4: Rozdělení vzorku dle pohlaví a věku

Otázka č. 1: Jaký je Váš vztah k Internetu?

Ohledně obecného vztahu studentů Univerzity Pardubice k Internetu se ukázalo, že většina dotazovaných, bez ohledu na věk a pohlaví, považuje svůj vztah k němu za kladný. Jako *rozhodně kladný* svůj vztah k Internetu hodnotilo zhruba 64 %, za *spíše kladný* ho považuje necelých 36 %. Žádný z respondentů se nedomnívá, že by jeho vztah ohledně Internetu byl záporný, což potvrzuje mou první hypotézu: *Vztah studentů Univerzity Pardubice k Internetu je spíše kladný, než záporný.*

Graf č. 5: Jaký je Váš vztah k Internetu?

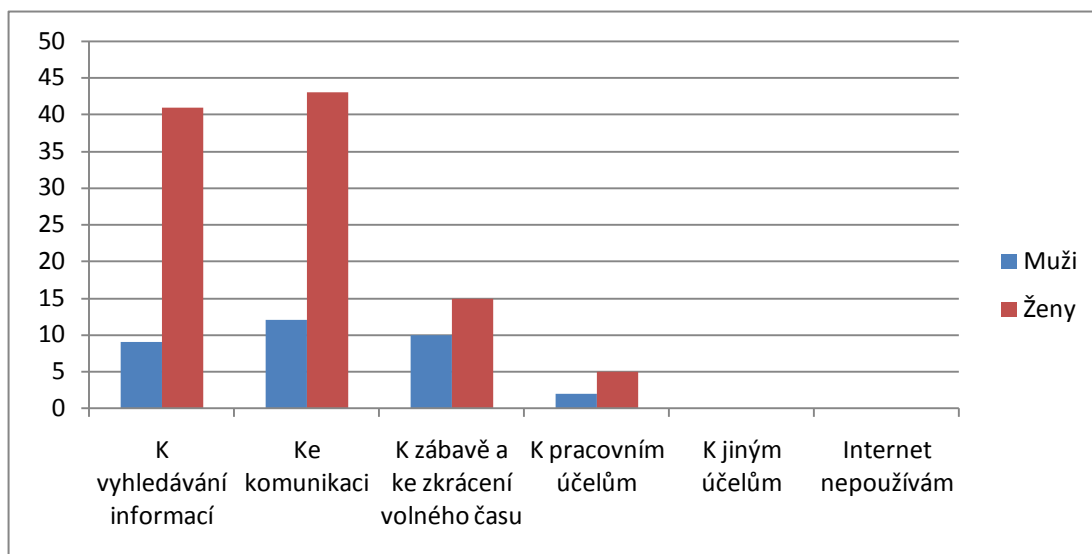
Otázka č.2: K čemu nejčastěji používáte Internet?

Pomocí této otázky se ukázalo, že většina studentů Univerzity Pardubice bez ohledu na pohlaví, používá Internet nejčastěji *ke komunikaci*. Ačkoliv jsou rozdíly mezi nejčastější zvolenou možností a druhou nejčastěji zvolenou možností minimální, na základě těchto výsledků se předpokládá mé druhé hypotézy, že *Studenti Univerzity Pardubice častěji používají Internet ke komunikaci, než studentky této univerzity*, nepotvrdil.

Odpověď *ke komunikaci* byla označena u 36,4 % mužů. 30,3 % mužů používá Internet nejčastěji *k zábavě a ke zkrácení volného času*, 27,3 % mužů *k vyhledávání informací* a 2 respondenti (6 %) Internet nejčastěji používají *k pracovním účelům*.

Ke komunikaci Internet nejčastěji používá 41,4 % studentek Univerzity Pardubice. Oproti studentům, byla druhou nejčastěji zvolenou odpovědí *k vyhledávání informací* (u 39,4 % žen), 14,4 % studentek zvolila možnost *k zábavě a ke zkrácení volného času*, což byla u studentů právě druhá nejčastěji zvolená odpověď. *K pracovním účelům* Internet nejčastěji používá 4,8 % žen.

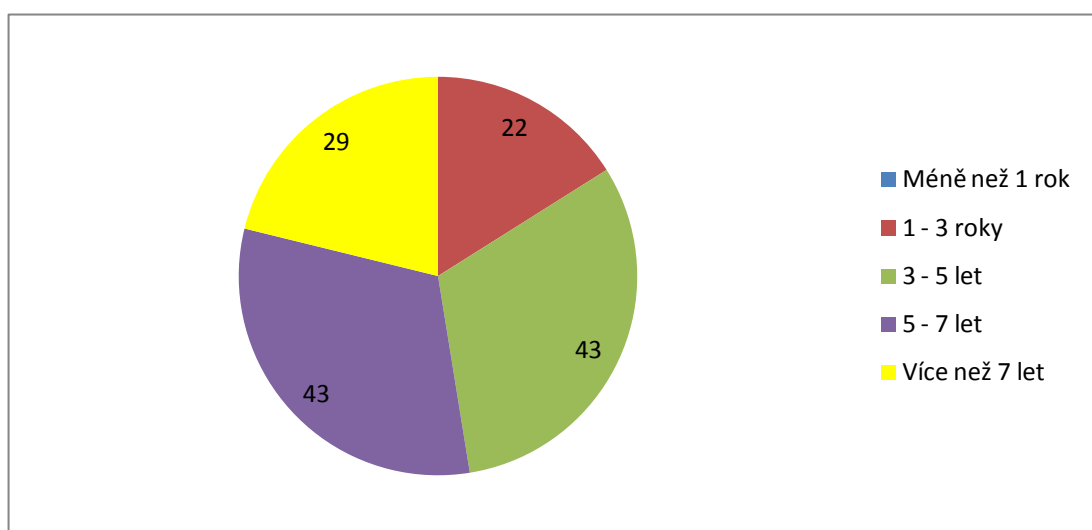
Graf č. 6: K čemu nejčastěji používáte Internet?

Otázka č. 3: Jak dlouho jste pravidelným uživatelem Internetu?

Žádný z respondentů nezvolil možnost být pravidelným uživatelem Internetu méně než 1 rok. Odpověď 3 – 5 let zvolilo 31, 4 % dotázaných, přičemž toto procento dotázaných bylo překvapivě shodné s odpovědí 5 – 7 let. Pravidelnými uživateli Internetu více než 7 let se ukázalo být 21, 2 % a statisticky nejmenší podíl měli uživatelé Internetu v rozmezí 1 – 3 roky (16 %).

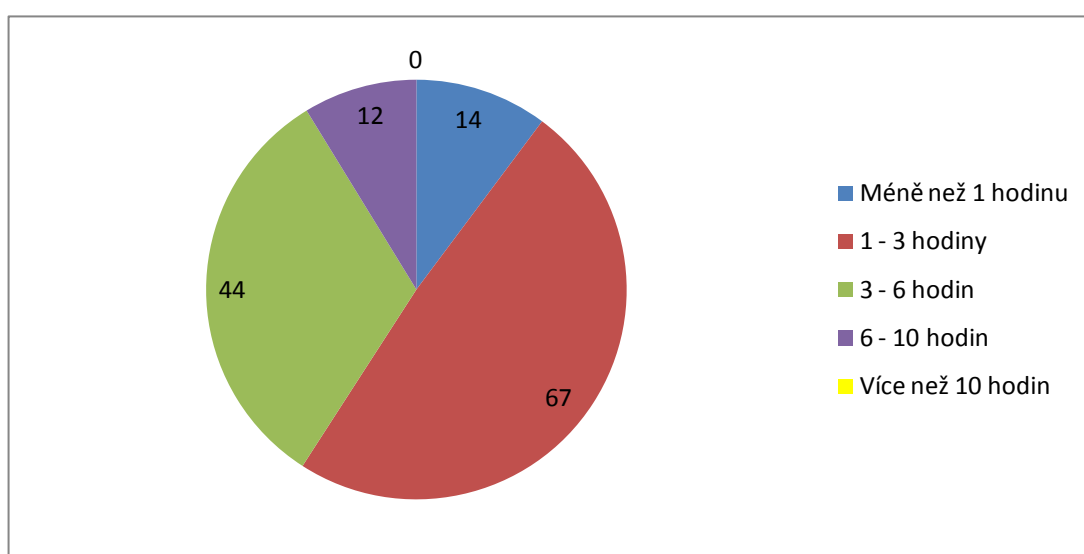
Graf č. 7: Jak dlouho jste pravidelným uživatelem Internetu?

Otázka č. 4: Kolik hodin denně průměrně strávíte na Internetu?

Ukázalo se, že bezmála polovina respondentů na Internetu denně průměrně stráví čas v rozmezí 1 – 3 hodin. Takto odpovědělo 49 % dotázaných. Delší čas v rozmezí 3 – 6 hodin Internetu denně věnuje 32 %, přičemž nejdelší průměrný čas 6 – 10 hodin uvedlo 9 % respondentů. Oproti tomu je poměrně malá skupina, která na Internetu denně průměrně stráví méně, než 1 hodinu (10 %). Denní průměr času věnovanému Internetu více, než 10 hodin se neobjevil u žádného respondenta.

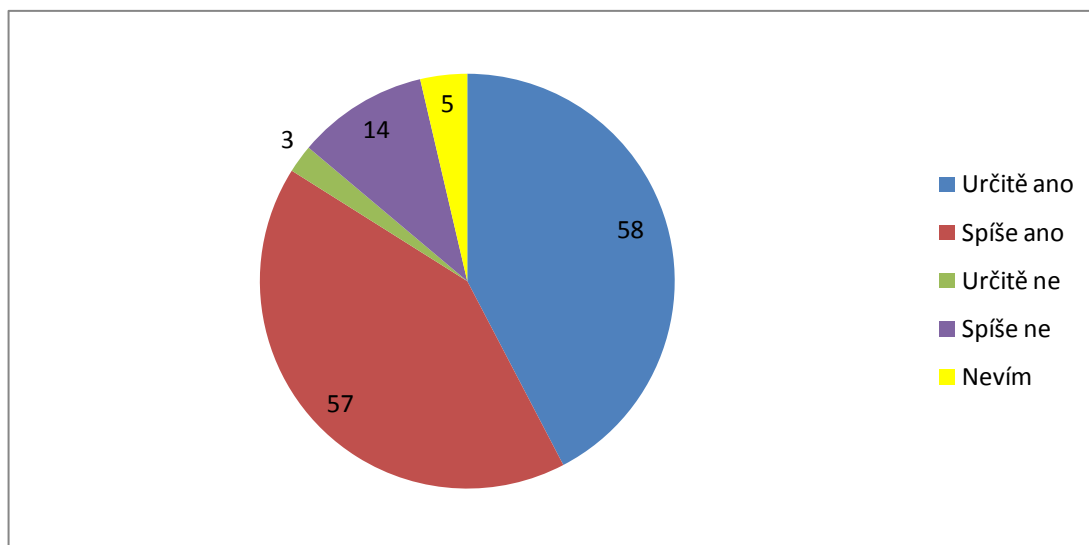
Graf č. 8: Kolik hodin denně průměrně strávíte na Internetu?

Otázka č. 5: Zdá se Vám, že Internet používáte v poslední době ve větší míře, než v minulosti?

Dle vyhodnocení této výzkumné otázky je zřejmé, že v současné době velká část studentů Univerzity Pardubice používá Internet oproti minulosti ve větší míře. 42,3 % respondentů pociťuje tuto skutečnost zcela jistě a 41,6 % s touto skutečností spíše souhlasí. Oproti tomu, 3 respondenti se domnívají, že Internet v poslední době ve větší míře určitě nepoužívají a 10,2 % respondentů Internet ve větší míře spíše nepoužívá. Tuto skutečnost nedokázalo posoudit 5 dotázaných (3,7 %) z celkového počtu 137.

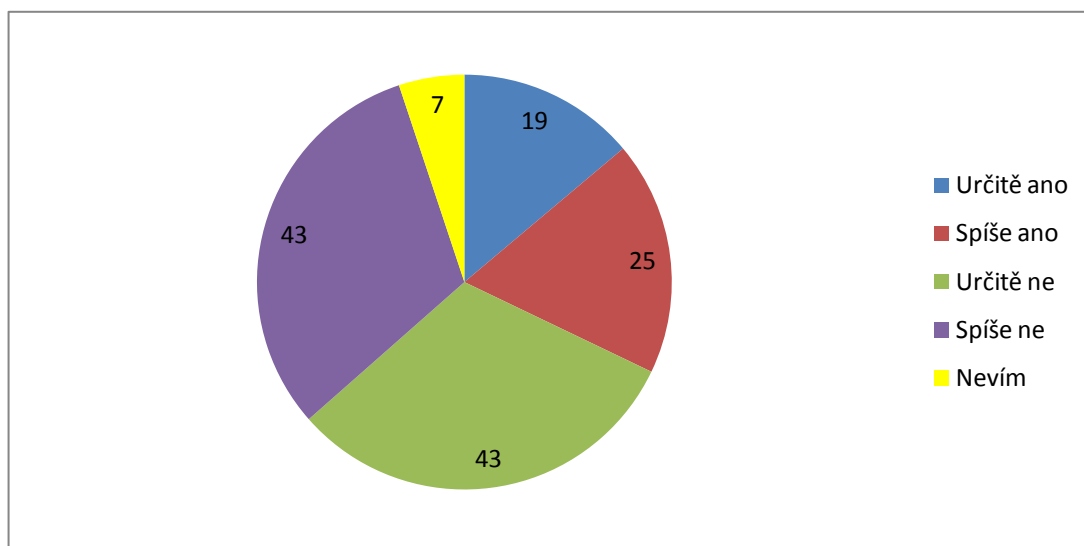
Graf č. 9: Zdá se Vám, že Internet používáte v poslední době ve větší míře, než v minulosti?

Otázka č. 6: Dali jste již někdy přednost virtuální komunikaci před komunikací tváří v tvář („face-to-face“) s někým, kdo s Vámi byl v jedné budově?

Ukázalo se, že 86 respondentů upřednostňuje komunikaci tváří v tvář před virtuální komunikací. 31, 4 % dotázaných určitě nikdy nedalo přednost virtuální komunikaci a stejné procento spíše nikdy nedalo přednost této komunikaci před komunikací tváří v tvář. Oproti tomu však vznikla i skupina respondentů, kteří spíše dali v některých případech přednost virtuální komunikaci (18, 2 %) a skupina těch, kteří již někdy určitě dali přednost elektronické komunikaci (13, 9 %). Na tuto otázku nedokázalo odpovědět 7 dotázaných (5, 1 %) a proto zvolilo odpověď *nevím*.

Graf č. 10: Dali jste již někdy přednost virtuální komunikaci před komunikací tváří v tvář („face-to-face“) s někým, kdo s Vámi byl v jedné budově?

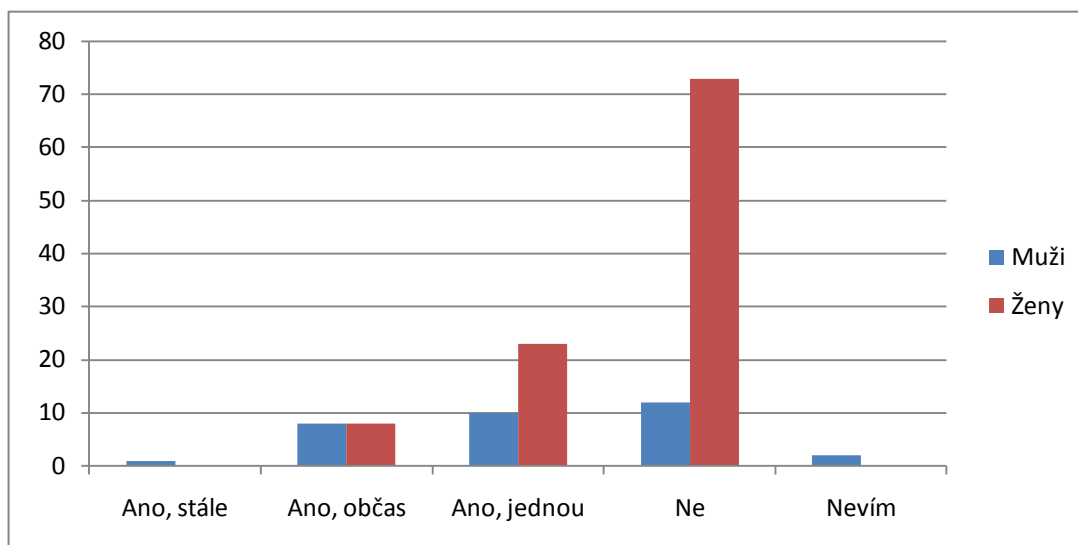
Otázka č. 7: Vydával/a jste se někdy na Internetu za někoho jiného?

Dle stanovené třetí hypotézy se potvrdilo, že studenti se na Internetu obecně vydávají za někoho jiného častěji, než studentky Univerzity Pardubice.

Z celkového počtu 33 respondentů mužského pohlaví odpovědělo na tuto otázku kladně 19 z nich. Stále se za někoho jiného na Internetu vydává 1 respondent (3 %), *ano, občas* odpovědělo 8 studentů (24, 2 %) a *ano, jednou* odpovědělo 10 dotázaných (30, 3 %). Nikdy se na Internetu za někoho jiného nevydávalo 12 respondentů (36, 4 %) a 2 respondenti (6, 1 %) na tuto otázku odpověděli *nevím*.

U respondentů ženského pohlaví do velké míry převažovala odpověď *ne*. Na Internetu se za nikoho jiného nikdy nevydávalo 70, 2 % studentek (73 studentek z celkového počtu 104). 22, 1 % (23 dotázaných) se na Internetu za někoho jiného vydávalo jen jednou a pouze 7, 7 % (8 studentek) odpovědělo *ano, občas*.

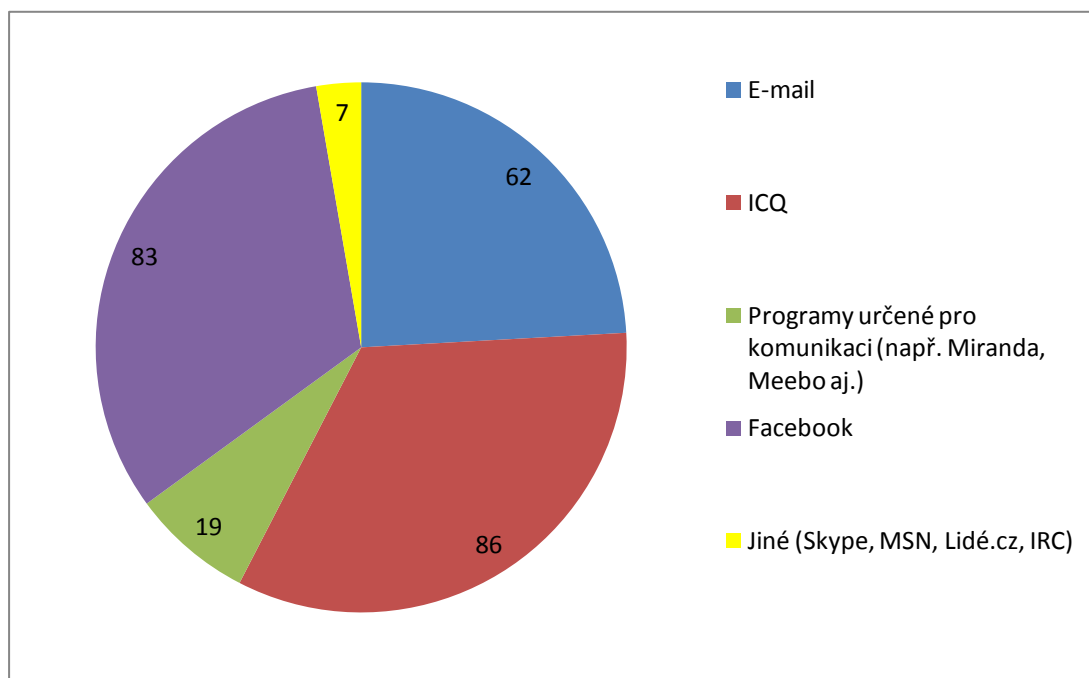
Graf č. 11: Vydával/a jste se někdy na Internetu za někoho jiného?

Otázka č. 8: Kterou z uvedených možností nejčastěji používáte k virtuální komunikaci?

U této otázky měli respondenti možnost označit více odpovědí. Nejčastější zvolenou odpovědí byla aplikace pro virtuální komunikaci zvaná *ICQ*, která se objevila v 34 % vyplněných dotaznících. Druhou nejčastější možností byla sociální síť *Facebook*, který získal o 2 % méně, než *ICQ*. 24 % respondentů uvedlo, že nejčastěji k virtuální komunikaci používá *e-mail*. Poměrně malá část dotázaných (7 %) zvolila používání *programů určených pro komunikaci* (např. *Miranda*, *Meebo* aj.) a zbylá 3 % respondentů uvedla, že používají *jiné* možnosti určené k virtuální komunikaci. Jako příklad takové komunikace byl uveden internetový komunikační program *Skype*, program pro virtuální komunikaci *MSN*, sociální síť *Lidé.cz* či program pro internetovou komunikaci *IRC*.

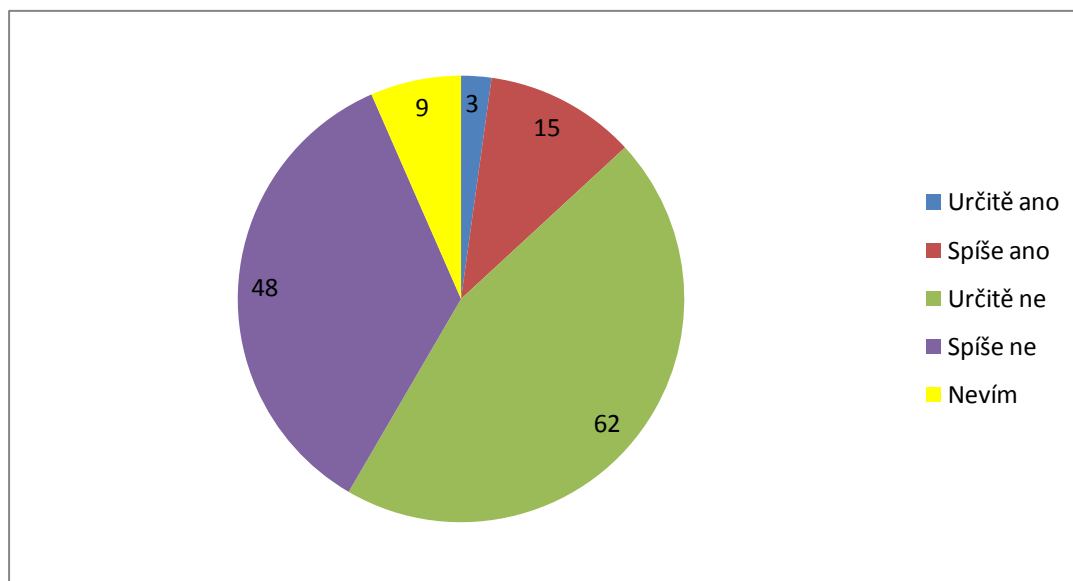
Graf č. 12: Kterou z uvedených možností nejčastěji používáte k virtuální komunikaci?

Otázka č. 9: Máte pocit, že Vám kvůli času strávenému na Internetu uniká reálný svět kolem Vás?

Díky této otázce se ukázalo, že velká většina dotázaných studentů nemá pocit, že by jim kvůli času strávenému na Internetu, unikal reálný svět. 62 dotázaných (45 %) určitě nemá pocit, že by jim unikal reálný svět a 48 dotázaných (35 %) spíše nemá tento pocit. Z vyhodnocení této otázky je však zřejmé, že 15 respondentů (11 %) naopak má pocit, že díky Internetu do jisté míry spíše ztrácí kontakt s reálným světem. Tři dotazovaní (2 %) mají dokonce pocit, že jim reálný svět v této souvislosti určitě uniká. 7 % dotázaných tuto skutečnost nedokázalo posoudit.

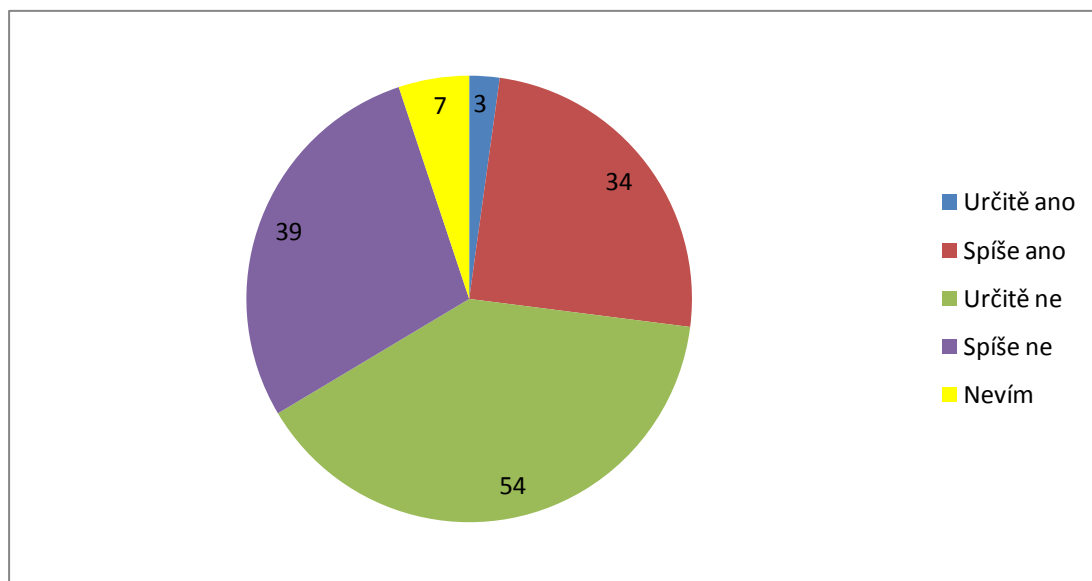
Graf č. 13: Máte pocit, že Vám kvůli času strávenému na Internetu uniká reálný svět kolem Vás?

Otázka č. 10: Máte pocit, že kvůli času strávenému na Internetu nestíháte plnit své úkoly, nemáte čas na své záliby, studium atp.?

Dle vyhodnocení této otázky je zřejmé, že většina dotázaných nepociťuje v souvislosti s používáním Internetu nedostatek času na studium, plnění svých úkolů, věnování se zálibám apod. 39 % respondentů uvedlo, že toto určitě nepociťuje a u 29 % dotázaných se ukázalo, že nedostatek času spíše nepociťují. Objevila se zde však skupina o počtu 34 respondentů (25 %), která naopak spíše pociťuje nedostatek času v důsledku používání Internetu, a dokonce 2 % studujících na Univerzitě Pardubice mají pocit, že určitě nestíhají plnit své úkoly, nemají čas na záliby, na studium atp. Na tuto otázku nedokázalo odpovědět 5 % respondentů, a proto zvolilo odpověď *nevím*.

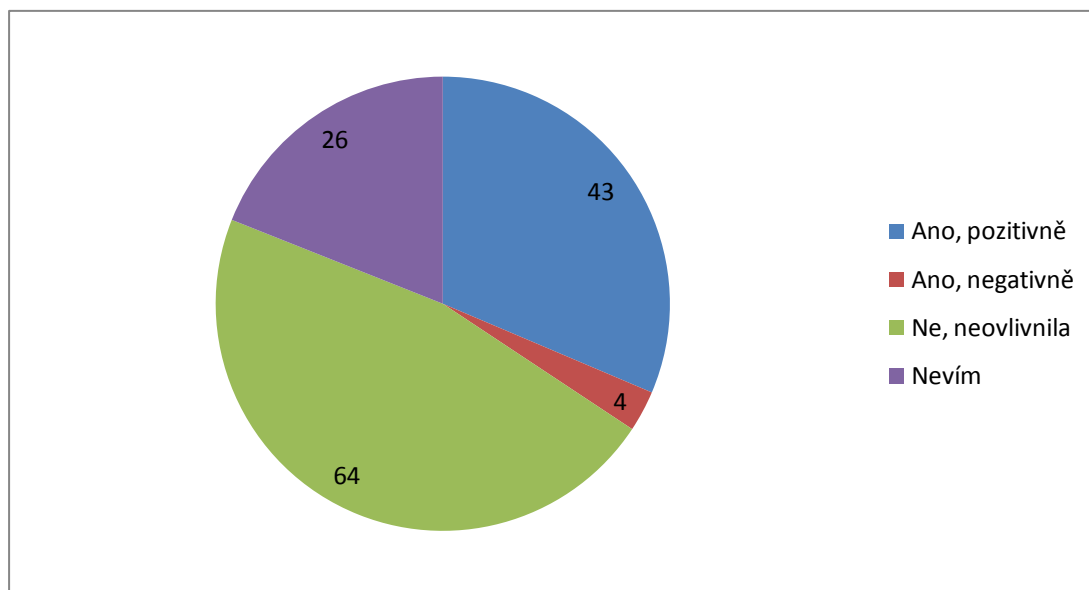
Graf č. 14: Máte pocit, že kvůli času strávenému na Internetu nestíháte plnit své úkoly, nemáte čas na své záliby, na studium atp.?

Otázka č. 11: Myslíte si, že komunikace přes Internet nějakým způsobem ovlivnila Vaše vztahy s přáteli, s partnerem, s rodinou atp.?

Bezmála polovina studentů a studentek Univerzity Pardubice (47 %) se domnívá, že elektronická komunikace přes Internet žádným způsobem neovlivnila jejich vztahy s přáteli, s partnerem či s rodinou. Ukázalo se však, že poměrně velké zastoupení respondentů (31 %) se naopak domnívá, že tato komunikace jejich vztahy ovlivnila pozitivně. Vyšlo ale také na jevo, že 3 % dotázaných přikládají komunikaci přes Internet v souvislosti s jejich vztahy negativní vliv. Nezanedbatelný byl ovšem počet těch, kteří na tuto otázku nedokázali odpovědět (19 %).

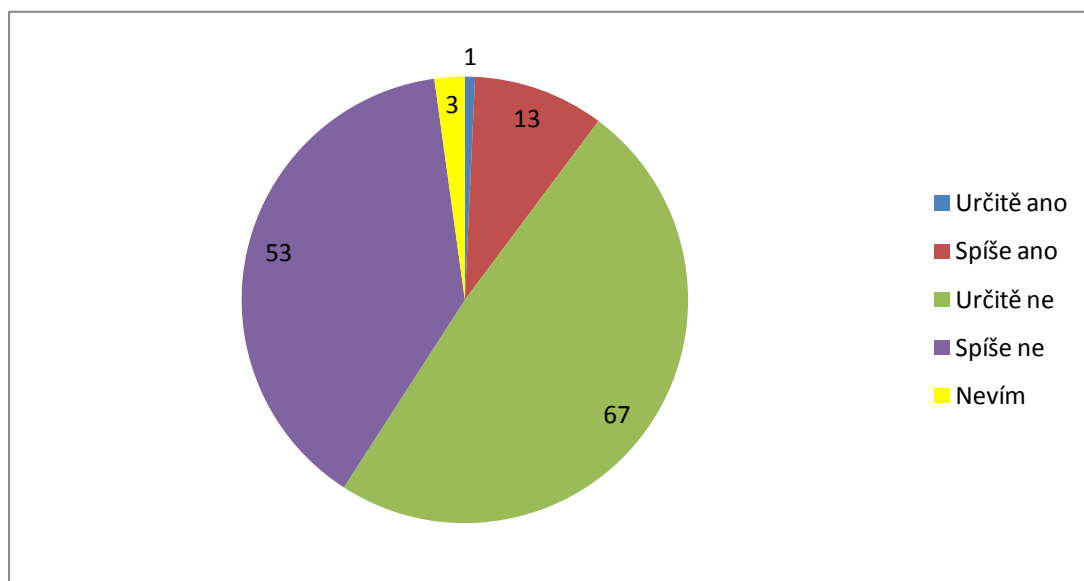
Graf č. 15: Myslíte si, že komunikace přes Internet nějakým způsobem ovlivnila Vaše vztahy s přáteli, s partnerem, s rodinou atp.?

Otázka č. 12: Považujete komunikaci přes Internet za stejně plnohodnotnou jako komunikaci při osobním setkání?

Přestože velký počet studentů Univerzity Pardubice používá Internet nejčastěji ke komunikaci, dle vyhodnocení této otázky je zřejmé, že tuto elektronickou komunikaci většinou nepovažuje za stejně plnohodnotnou jako komunikaci tváří v tvář. 49 % dotázaných určitě nepovažuje komunikování přes Internet za stejně plnohodnotné jako komunikování při osobním setkání a 38,6 % studentů spíše nepovažuje tuto komunikaci za stejně plnohodnotnou. Našlo se však 9,5 % respondentů, kteří elektronickou komunikaci spíše považují za stejně plnohodnotnou a podle jednoho dotázaného je tato komunikace určitě stejně plnohodnotná jako běžná komunikace při osobním setkání. Zbylá 2,2 % dotázaných zvolilo odpověď *nevím*.

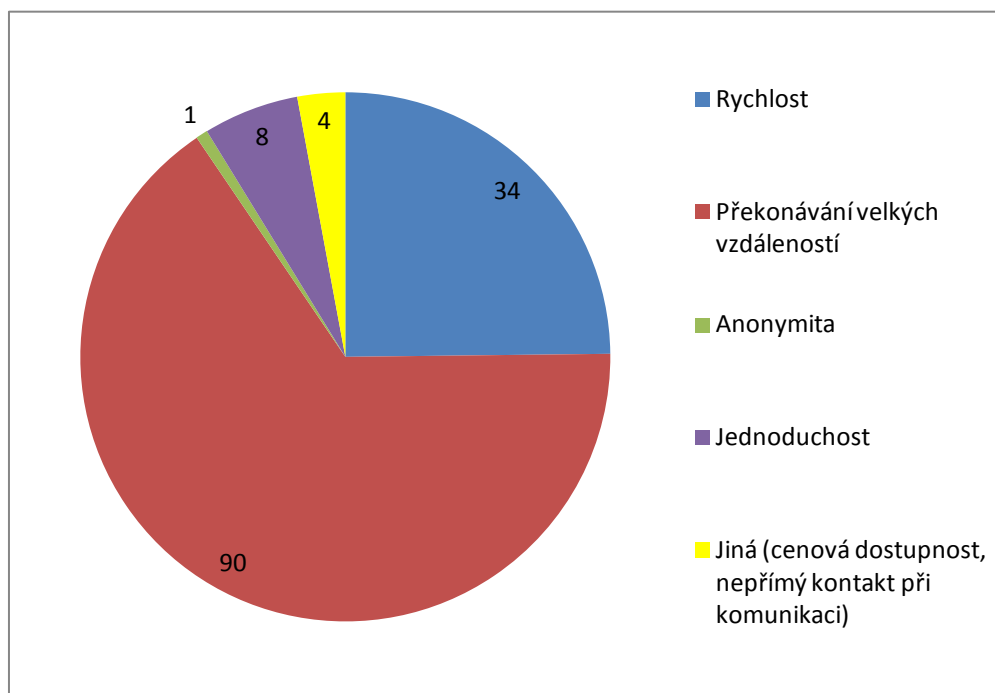
Graf č. 16: Považujete komunikaci přes Internet za stejně plnohodnotnou jako komunikaci při osobním setkání?

Otázka č. 13: Co je podle Vás největší předností virtuální komunikace?

Na základě vyhodnocení této otázky je patrné, že největší předností virtuální komunikace je dle více jak poloviny dotázaných (65, 7 %) *překonávání velkých vzdáleností*. Druhou nejčastěji zvolenou možností byla *rychlost*, která se objevila u 24, 8 %. *Jednoduchost* zvolilo jako největší přednost virtuální komunikace 5, 9 % respondentů. Možnost *jiná* se objevila u 2, 9 %, přičemž 3 respondenti uvedli *cenovou dostupnost* a jeden uvedl *nepřímý kontakt při komunikaci*. Za největší přednost této komunikace také považoval jeden dotázaný *anonymitu*.

Graf č. 17: Co je podle Vás největší předností virtuální komunikace?

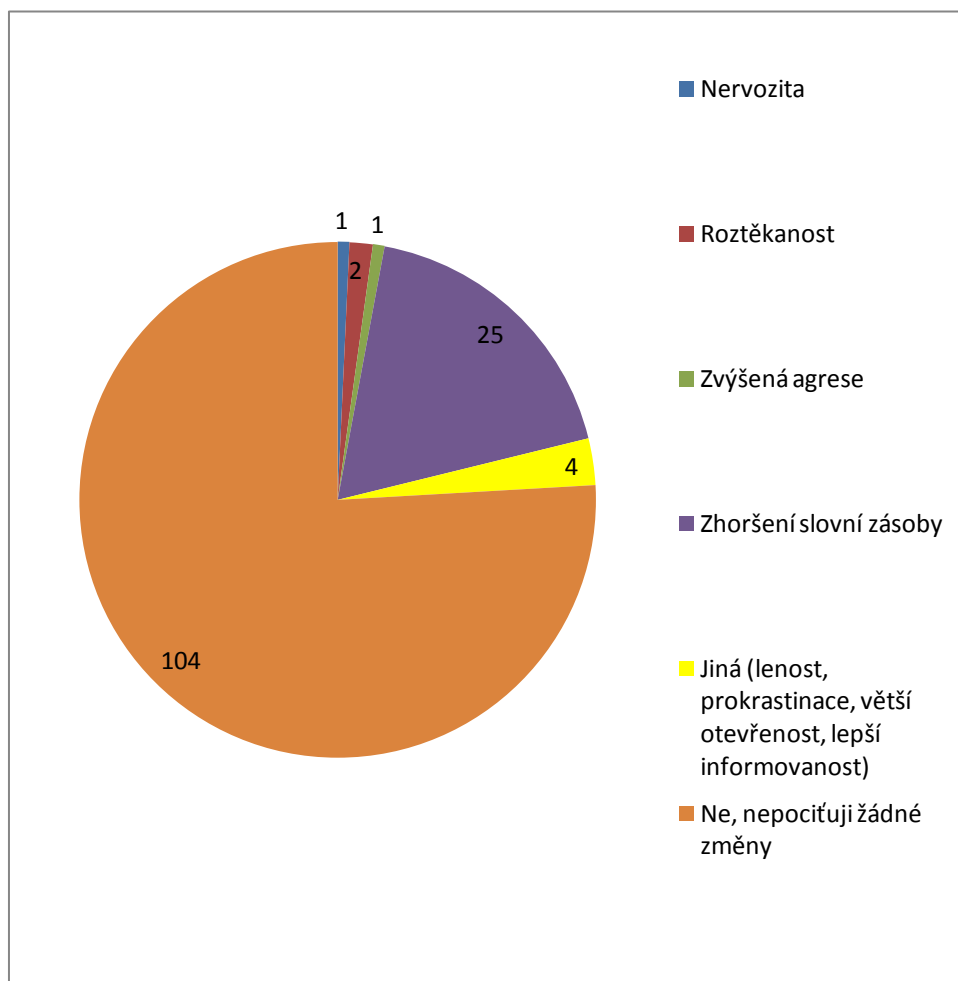

Otázka č. 14: Pociťujete na sobě v důsledku používání Internetu některou z uvedených skutečností?

Tato závěrečná otázka byla do dotazníku zahrnuta, abych v rámci svého výzkumu zjistila, zda na sobě studenti Univerzity Pardubice pociťují nějaké změny v souvislosti s používáním Internetu z jejich subjektivního pohledu. U této otázky ne zvolila nadpoloviční většina (necelých 76 %) respondentů žádnou z uvedených negativních skutečností a jejich odpovědí bylo *ne, nepociťuji žádné změny*. Ukázalo se, že v důsledku používání Internetu se 18,3 % dotázaných domnívá, že u nich dochází k *zhoršení slovní zásoby*. Dva respondenti na sobě pociťují *roztěkanost*, jeden respondent uvedl *nervozitu* a rovněž jeden respondent se domnívá, že na sobě v této souvislosti pociťuje *zvýšenou agresi*. U této otázky byla rovněž nabídnuta možnost *jiná*, kterou zvolili 4 dotazovaní. Je zajímavé, že dva respondenti tuto otázku hodnotili z kladného pohledu, tudíž uvedli pozitivní skutečnost. Jeden z nich

uvedl *větší otevřenost* a druhý *lepší informovanost*. Zbývající 2 dotázaní zvolili spíše záporný pohled a u možnosti *jiná* uvedli *lenost* a *prokrastinace*.¹⁰⁵

Graf č. 18: Pociťujete na sobě v důsledku používání Internetu některou z uvedených skutečností?

¹⁰⁵ Prokrastinace: oddalování započetí nějaké práce nebo otálení během dokončování nějakého úkolu. Zdroj: www.adiktologie.cz [online]. 1. 12. 2006 [cit. 2010-02-20].

Závěr

V závěru této práce zrekapituluji zjištěné poznatky a zhodnotím, do jaké míry se mi povedlo dosáhnout stanovených záměrů. Cílem mé práce bylo zjistit, do jaké míry Internet ovlivňuje mezilidské vztahy studentů Univerzity Pardubice, jakou měrou se jim promítá do jejich života či jaký je vztah těchto studentů k Internetu. V první kapitole jsem se proto věnovala samotnému vzniku Internetu, jeho postupnému růstu ve světě i v České republice a také byl nastíněn vliv Internetu na samotné studenty z obecného hlediska. Jelikož je Internet druhem elektronických médií, byla právě médiím věnována druhá kapitola. V další části práce jsem se zabývala komunikací, protože právě s ní Internet úzce souvisí. Při aplikaci výzkumného projektu se ukázalo, že nejvíce studentů a studentek používá Internet právě ke komunikaci, přičemž nejčastějším prostředkem pro virtuální komunikaci je pro ně program ICQ a sociální síť Facebook. V této práci jsem se v neposlední řadě zaměřila na působení informačních technologií na psychiku člověka, poněvadž ty mohou mít kromě užitku také negativní vliv. V této souvislosti jsem došla k závěru, že tento negativní vliv na malý počet studentů Univerzity Pardubice z jejich subjektivního hlediska působí. Pozornost v této práci byla věnována také již zmíněné sociální síti Facebook a několika dalším, protože tyto sítě si získaly svou oblíbenost jak u studentů Univerzity Pardubice, tak u ostatních uživatelů Internetu.

V souvislosti s aplikací výzkumného projektu se potvrdila má očekávání ve dvou případech ze tří. Potvrdilo se, že vztah studentů Univerzity Pardubice k Internetu je spíše kladný, než záporný. Rovněž se ukázalo jako platné očekávání, že se studenti na Internetu obecně vydávají za někoho jiného častěji, než studentky Univerzity Pardubice. Nepotvrdilo se však mé očekávání, že studenti Univerzity Pardubice používají Internet ke komunikaci častěji, než studentky této univerzity. Jelikož je vztah k Internetu studentů Univerzity Pardubice převážně kladný, jsou jeho pravidelnými uživateli v průměru kolem pěti let a tráví na něm přibližně kolem tří hodin denně, dá se říci, že Internet do značné míry ovlivňuje jejich vztahy i každodenní život.

Seznam použitých zdrojů

Publikace a knihy:

BARTOŇ, Lukáš. *Vývoj mediálního mixu od roku 1996 s výhledem do roku 2016*. Praha, 2008. 80 s. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

BAŠUS, Martin. *Analýza vlivu internetu na společnost z generačního hlediska*. Praha, 2009. 72 s. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995. 199 s. ISBN 80-85850-11-7.

BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.

DOMINICK, Joseph R. *The Dynamics Of Mass Communication*. Athens : McGraw-Hill, 1993. ISBN 0-07-017805-4.

GIDDENS, Anthony. *Unikající svět : jak globalizace mění náš život*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. 135 s. ISBN 80-85850-91-5.

GÖHLERT, Fr. - Christoph, KÜHN, Frank. *Od návyku k závislosti*. 1.vyd. Praha : Euromedia Group, k. s. – Ikar, 2001. 144 s. ISBN 80-7202-950-9.

GRIGOLEIT, Uwe. *Internet : Kompletní průvodce*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. 420 s. ISBN 80-7169-378-2.

HUITEMA, Christian. *A Bůh stvořil internet...* 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1996. 175 s. ISBN 8020405763.

HVÍŽĎALA, Karel. *Moc a nemoc médií : rozhovory, eseje a články*. 1. vyd. Praha: Máj : Dokořán, 2003. 268 s. ISBN 80-86643-07-7.

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost : Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 208 s. ISBN 80-7178-697-7.

JUREK, Martin. *Globalizace z pohledu výpočetní techniky a její vliv na psychiku lidí*. Praha, 2009. 48 s. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008. 172 s. ISBN 978-80-246-1578-3.

MCLUHAN, Herbert M. *Člověk, média a elektronická kultura*. 1. vyd. Brno : Jota, 2000. 424 s. ISBN 80-7217-128-6.

MRÁZEK, Lubor. *První kroky Internetem, aneb, Je to na WWW!* 1. vyd. České Budějovice : Kopp, 1995. 125 s. ISBN 80-85828-53-7.

NONDEK, Lubomír, ŘENČOVÁ, Lenka. *Internet a jeho komerční využití*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. 120 s. ISBN 80-7169-933-0.

NOVÁKOVÁ, Vendula. *Facebook jako marketingový nástroj*. Praha, 2009. 66 s. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

PAUKNEROVÁ, Daniela et al. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 2. vyd. Praha : Grada Publishing, 2006. 254 s. ISBN 80-247-1706-9.

PLAMÍNEK, Jiří. *Sebepoznání, sebeřízení a stres*. 2. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008. 184 s. ISBN 978-80-247-2593-2.

PLAŇAVA, Ivo. *Průvodce mezilidskou komunikací : přístupy - dovednosti - poruchy*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2005. 148 s. ISBN 80-247-0858-2.

PREECE, Jenny, ROGERS Yvonne et al. *Human-computer Interaction : Concepts and design*. Wokingham (UK) : Addison-Wesley, 1994. ISBN 0-201-62769-8.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Brno : PAIDO, 1998. 268 s. ISBN 80-85931-48-6.

SCHELLMANN, Bernhard, GAIDA, Peter, GLÄSSER, Martin et al. *Média : Základní pojmy, návrhy, výroba*. 1. vyd. Praha : Europa-Sobotáles, 2004. 482 s. ISBN 80-86706-06-0.

SMEJKAL, Vladimír. *Internet*. 1. vyd. Praha : Grada publishing, 1999. 168 s. ISBN 80-7169-765-6.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 178 s. ISBN 80-244-0929-1.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet : děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003. 158 s. ISBN 80-7254-360-1.

TRUCKENBRODT, Nicole. *Stres? Neznám!* 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2006. 96 s. ISBN 80-247-1688-7.

TUBBS, Stewart L., MOSS, Sylvia. *Human Communication*. New York : McGraw-Hill, c1991. 490 s. ISBN 0-07-065404-2.

VÁGNER, Ivan. *Svět moderních her*. 1. vyd. Jinočany : H&H, 1995. ISBN 80-85787-75-X.

VRABEC, Vladimír, ČEPEK, Aleš. *Internet :-) CZ : průvodce českého uživatele*. 1. vyd. Praha : Grada publishing, 1995. 216 s. ISBN 80-7169-229-8.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. 320 s. ISBN 80-7178-998-4.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.

Internetové zdroje:

BOYD, Danah M., ELLISON, Nicole B. *Social Network Sites : Definition, History, and Scholarship*. *Journal of Computer – Mediated Communication*, 13(1), čl. 11 [online]. 2007 [cit. 27. 1. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>>.

Facebook [online]. 2010 [cit. 2010-02-02]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>>.

Facebook pro začátečníky. Lupa.cz [online]. 9. 6. 2009 [cit. 2010-02-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/facebook-pro-zacatecniky/>>.

FIALA, J., FIALOVÁ M. *Lidské zdroje a technostres* [online]. 2009 [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW:

<http://www.vsfs.cz/soubor2.php?s=lk2009_fiala.doc&adr=konference>.

GABRHELÍK, Roman. *Prokrastinace : Validizace sebeposuzovací škály na populaci studentů vysokých škol*. Centrum adiktologie [online]. 1. 12. 2006 [cit. 2010-02-20]. Dostupné na WWW:

<<http://www.adiktologie.cz/publications/cz/113/813/Prokrastinace-Validizace-sebeuposuzovaci-skaly-na-populaci-studentu-vysokych-skol.html>>.

HAVEL, Roman. *Internet geograficky* [online]. 2006 [cit. 2010-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://absolventi.gymcheb.cz/2006/havelro/IVT2/CR.htm>>.

Hledání starých přátel ze školy. Vyhledávače.CZ [online]. c2007 - 2009 [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.vyhledavace.cz/seznam/www-spoluzaci-cz.html>>.

Internet Growth Statistics. Internet World Stats [online]. c2001 – 2010 [cit. 2010-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>.

Internet [online]. 2009 [cit. 2010-01-29]. Dostupné na

WWW: <[http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfebca9de6e905c125723a004180a6/66e0790ec402908fc12575080030f30f/\\$FILE/Internet_analyza_2009.doc](http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfebca9de6e905c125723a004180a6/66e0790ec402908fc12575080030f30f/$FILE/Internet_analyza_2009.doc)>.

JANDOVÁ, Lucie. *Závislost na internetu může obrátit život vzhůru nohama* [online]. 11. 8. 2008 [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/internet-a-pc/146969-zavislost-na-internetu-muze-obratit-zivot-vzhuru-nohama.html>>.

KOHOUTEK, Rudolf. *Pojem technostres* [online]. c2005 - 2006 [cit. 2010-01-25].

Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/technostres>>.

Komunikace pomocí internetu. Český statistický úřad [online]. 12. 2. 2009 [cit. 2010-01-29]. Dostupné na

WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_1_komunikace_pomoci_internetu>.

Líbímseti.cz [online]. 2010 [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW:

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Líbímseti.cz>>.

Libimseti.cz. Ireceze.net [online]. 20. 5. 2009 [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://ireceze.net/libimseti/>>.

Lidé.cz [online]. c1996 – 2010 [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://firma.seznam.cz/cz/lide-cz.html>>.

Lidé.cz. Chci.cz [online]. c2008 – 2010 [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.chci.cz/webove-sluzby/lidecz>>.

Metody lidské psychiky. Psychologie [online]. c2005 - 2009 [cit. 2010-02-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.psychoterapie.estranky.cz/stranka/metody-lidske-psychiky>>.

MISAŘOVÁ, Adéla. *Verbální, neverbální komunikace* [online]. 8. 12. 2008 [cit. 2010-01-19]. Dostupné na WWW: <http://www.psycholousek.cz/downloads/verbalni_neverbalni_misarova.pdf>.

Na internetu je téměř 5 miliónů Čechů, častěji i z mobilu. Actum, s.r.o. [online]. c2009 [cit. 2010-01-03]. Dostupné na WWW: <<http://blog.actum.cz/na-internetu-je-temer-5-milionu-cechu-casteji-i-z-mobilu/>>.

Práva a povinnosti novináře – 10. díl [online]. 2009 [cit. 2010-01-16]. Dostupné na WWW: <<http://nadrevo.blogspot.com/2009/11/prava-povinnosti-novinare-10dil.html>>.

Psychoanalýza [online]. 2010 [cit. 2010-01-25]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Psychoanalýza>>.

Psychoanalýza – přehled. Psychologies [online]. 29. 10. 2002 [cit. 2010-02-28]. Dostupné na WWW: <<http://web.quick.cz/psychologies/psychoanaliza.htm>>.

Psychologie [online]. 2010 [cit. 2010-01-25]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Psychologie>>.

RŮŽIČKA, Petr. *Závislost na počítačích očima odborníka* [online]. 1. 3. 2001 [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.aktip.cz/cs/publikace/z-tisku/zavislost-na-pocitacich-ocima-odbornika.html>>.

Social networking (sociální síť). Symbio [online]. c1999 – 2010 [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.symbio.cz/slovník/social-networking-socialni-site.html>>.

Spolužáci [online]. c1996 – 2010 [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://napoveda.seznam.cz/cz/spoluzaci-top-10-dotazu.html>>.

Spolužáci.cz [online]. c1996 – 2010 [cit. 2010-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://firma.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html>>.

ŠIMKO, Martin. *Závislost na internetu* [online]. 26. 8. 2007 [cit. 2010-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://programujte.com/?akce=clanek&cl=2007082102-zavislost-na-internetu>>.

TOMAN, Libor. *Internetová komunikace: vyzdvihovaná i zatracovaná* [online]. 27. 9. 2007 [cit. 2010-01-21]. Dostupné na WWW: <<http://lbhero.blog.cz/0709/internetova-komunikace-vyzdvihovana-i-zatracovana>>.

Vyhledávání informací a využívání vybraných on-line služeb. Český statistický úřad [online]. 12. 2. 2009 [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_3_vyhledavani_informaci_a_vyuzivani_vybranych_on_line_sluzeb>.

Vymezení lidské komunikace. Portál, s.r.o. [online]. c2005 – 2010 [cit. 2010-01-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=5424>>.

Zábava – využívání audio-visuálních služeb. Český statistický úřad [online]. 12. 2. 2009 [cit. 2010-01-29]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_4_zabava_vyuzivani_audio_visualnich_sluzeb>.

Seznam použitých pojmů a zkratk

BLOG - webová aplikace obsahující příspěvky většinou jednoho editora na jedné webové stránce

CD – Compact Disc, kompaktní disk

ČR – Česká republika

E-MAIL – elektronická pošta

EU – Evropská unie

CHAT – internetová komunikace mezi lidmi prostřednictvím komunikační sítě

ICQ – celým názvem I Seek You, software pro internetovou komunikaci

ITU – mezinárodní telekomunikační unie

OECD – Organizace pro hospodářskou pomoc a spolupráci

SOFTWARE – počítačové, programové vybavení

USA – Spojené státy americké

VŠ – vysoká škola

WI-FI – wireless fidelity (bezdrátová věrnost), standard pro lokální bezdrátovou síť

WWW – World Wide Web, celosvětová síť dokumentů

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník

Dobrý den,

*ráda bych Vás požádala o účast na průzkumu vyplněním následujícího dotazníku. Veškeré údaje budou sloužit jako podklad pro vypracování praktické části mé bakalářské práce na téma „**Vliv Internetu jako média a způsobu komunikace na mezilidské vztahy studentů Univerzity Pardubice**“. Dotazník je anonymní. Budu velice ráda, pomůžete-li mi se získáním cenných informací.*

Děkuji za Váš čas, který věnujete vyplnění mého dotazníku. Přeji hezký den.

Michaela Kuldová

Prosím, zaškrtněte (označte) nebo doplňte vyhovující údaje:

Vaše pohlaví:

muž

žena

Váš věk: 18 -20 21 – 23 24 a více

Fakulta, na které studujete:

Obor, který studujete:

Ročník, ve kterém studujete:

Máte trvalé bydliště v Pardubicích? ano ne

Instrukce:

Nyní následuje samotný dotazník, prosím o pečlivé a pravdivé vyplnění každého políčka. U každé otázky zaškrtněte jednu odpověď (pokud není uvedeno jinak). Děkuji.

1. Jaký je Váš vztah k Internetu?

- Rozhodně kladný
- Spíše kladný
- Rozhodně záporný
- Spíše záporný
- Nevím

2. K čemu nejčastěji používáte Internet? (Zvolte, prosím pouze jednu z možností!)

- K vyhledávání informací
- Ke komunikaci
- K zábavě a ke zkrácení volného času
- K pracovním účelům
- K jiným účelům. Uveďte prosím, ke kterým:

- Internet nepoužívám

3. Jak dlouho jste pravidelným uživatelem Internetu?

- Méně než 1 rok
- 1 rok – 3 roky
- 3 roky – 5 let
- 5 let – 7 let
- Více než 7 let

4. Kolik hodin denně průměrně strávíte na Internetu?

- Méně než 1 hodinu
- 1 hod. – 3 hod
- 3 hod. – 6 hod
- 6 hod. – 10 hod
- Více než 10 hod

5. Zdá se Vám, že používáte Internet v poslední době ve větší míře, než v minulosti?

- Určitě ano

- Spíše ano
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím

6. Dali jste již někdy přednost virtuální komunikaci před komunikací tváří v tvář („face-to-face“) s někým, kdo s Vámi byl v jedné budově?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím

7. Vydával/a jste se někdy na Internetu za někoho jiného?

- Ano, stále
- Ano, občas
- Ano, jednou
- Ne
- Nevím

8. Kterou z uvedených možností nejčastěji používáte k virtuální komunikaci? (Můžete uvést i více možností.)

- E-mail

- ICQ
- Programy určené pro komunikaci (např. Miranda, Meebo aj.)
- Facebook
- Jiné. Prosím, uveďte které:

9. Máte pocit, že Vám kvůli času strávenému na Internetu uniká reálný svět kolem Vás?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím

10. Máte pocit, že kvůli času strávenému na Internetu nestíháte plnit své úkoly, nemáte čas na své záliby, na studium atp.?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím

11. Myslíte si, že komunikace přes Internet nějakým způsobem ovlivnila vaše vztahy s přáteli, s partnerem, s rodinou atp.?

- Ano, pozitivně
- Ano, negativně
- Ne, neovlivnila
- Nevím

12. Považujete komunikaci přes Internet za stejně plnohodnotnou jako komunikaci při osobním setkání?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím

13. Co je podle Vás největší předností virtuální komunikace? (Zvolte, prosím pouze jednu z možností!)

- Rychlost
- Překonávání velkých vzdáleností
- Anonymita
- Jednoduchost
- Jiná. Prosím, uveďte jaká:

14. Pociťujete na sobě v důsledku používání Internetu některé z uvedených skutečností? (Můžete uvést i více možností.)

- Nervozita
- Roztěkanost
- Zvýšená agrese
- Ochuzování slovní zásoby
- Jiná. Prosím, uveďte jaká:
- Ne, nepociťuji žádné změny

Děkuji Vám za vyplnění mého dotazníku, za Vaše pravdivé odpovědi a za Váš čas, který jste tomuto dotazníku věnoval/a.